Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 5 октябрь
ЖУМА
№ 227 (5.020).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ҲАР СОНИЯ — ҒАНИМАТ

Оқ олтин мавсуми юқори суръатларда давом этаяпти. Пойтахт вилояти пахтакорларининг хирмонлари тобора юксалмоқда. Шу кунларда улар давлатга йиллик режанинг 6 фоизи миқдорида хом ашё топширишаяпти. Ҳозиргача 19 та жамоа ва 12 та давлат хўжаликлари дастлабки довондан ошдилар. Жарқўрғон ва Ўзбекистон районларининг механизаторлари машина терими режасини бажаришди. Шўрчи, Денов ва Шаҳрисабз районларининг деҳқонлари эса ингичка толали пахта тайёрлаш топшириғини уддаладилар.

Жумҳурият бўйича кунига 180 минг тонна дурдона тайёрланаяпти. Мавсум бошидан буён тикланган хирмон 3 миллион тоннадан ошди. Жумладан, машиналар билан бир кунда 126 минг тонна пахта терилаяпти, жами 1 миллион 657 минг тонна ҳосил йиғиштирилди. Бошқача айтганда, кунлик хирмоннинг учдан икки қисми зангори кемалар ёрдамида тикланмоқда.

Тошкент вилояти механизаторлари айниқса юқори натижага эришмоқдалар. Улар бир кунда саранжомлаб бераётган оқ олтин машина терими режасининг етти фоизига тўғри келаяпти. Сирдарёликлар эса кунлик суръатни 6,36 фоизга етказдилар. Жиззахлик пахтакорлар 5 фоиз хом ашё топширмоқдалар. Қашқадарё вилоятида қарийб 4 фоиз миқдорида дурдона тайёрланаяпти.

Пайкалларда 27 мингта зангори кема ишлатилмоқда. Тошкент (2.700 та машинадан 2.600 таси) ва Сирдарё (3.300 тадан 3.200 таси) вилоятларида мавжуд агрегатлардан яхши фойдаланилмоқда. Пойтахт вилоятида машиналарнинг кунлик унуми 7,3, Наманганда 7, жумҳурият бўйича ўртача 5 тоннани ташкил этаяпти.

Қўл теримида 925 мингдан зиёд киши қатнашмоқда. Ҳар бир теримчи ҳисобига кунига ўртача 60 килограммдан, Бухоро вилоятида 90, Наманганда 88 килограммдан оқ олтин терилаяпти.

Шуни таъкидлаш керакки, ҳозирги қулай шароит ҳамиша ҳам бўлавермайди. Обҳаво хизмати ходимларининг айтишларича, октябрнинг иккинчи ярмида ҳавонинг совиши, учинчи ўн кунлигида эса ер устининг музлаши кутилмоқда. Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида ва бир қанча тоғолди районларида кучсиз ёғингарчилик бўлиб, ҳавонинг ўзгариши сезилмоқда. Шунинг учун қуёшли кунларнинг ҳар дақиқасидан оқилона фойдаланиб, барча имкониятларни ишга солайлик, терим техникасини унумлироқ ишлатайлик. Ҳолбуки, айрим жойларда, жумладан Бухорода 870, Сурхондарёда 600 та зангори кема қантариғлиқ турибди.

Барча куч-ғайратни теримга сафарбар этиб, суръатни янада ошириш бугуннинг асосий талабидир.

Р. НАЗАРОВ.

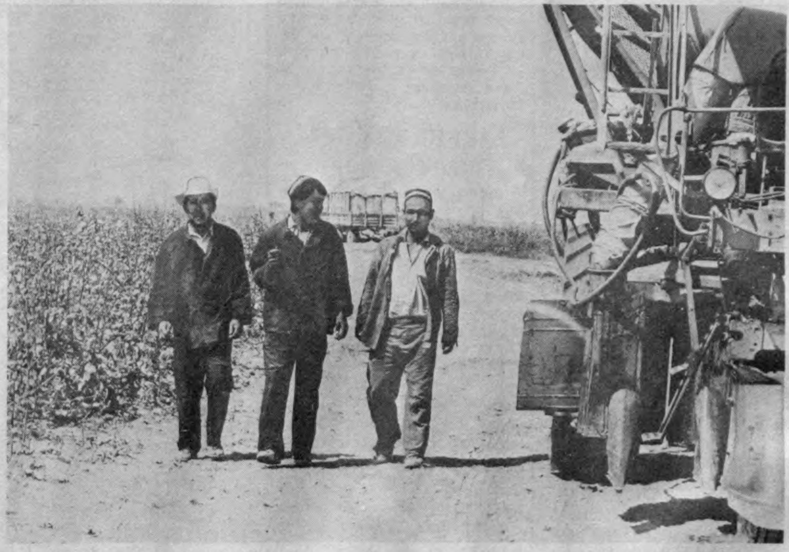

Термиз районидаги «Гулбаҳор» давлат хўжалиги пахтакорлари йиғим-терим мусобақасида вилоятда олдинги сафларда боришаяпти. Заршунослар кунига 200—230 тонна хом ашё тайёрлаб, қабул пунктига жўнатмоқдалар. Мавсумда 280 теримчи қатнашмоқда, 40 та зангори кема тўхтовсиз ишлатилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Моҳир механизаторлар Суюн Жумаев (чапдан), Абрай Тўраев ва Очил Ҳасанов. Уларнинг ҳар бири кунига бункердан 10 тоннадан ошириб дур бўшатмоқда. 2. Машина терими пайти.

И. ХЎЖАЕВ олган суратлар.
(ЎзТАГ).

КУЗГИ ЭКИНЛАР

Қашқадарё вилоятининг далаларида дон экилмоқда. Бу иш дастлаб денгиз сатҳидан бир ярим минг метр баландликда жойлашган «Коммунист» совхози далаларида бошланди. Бир йил давомида дам олган 1300 гектар ерга уруғлик сепилади. Бунинг натижасида ҳар гектар ердан 3—4 центнерга қадар қўшимча ҳосил олиш кутилмоқда.

Эндиликда хўжаликнинг ғалла майдонлари ижара жамоаларига бутунлай бериб қўйилди ва мустақил тармоққа айланди. Ғаллакорлар буғдойнинг ноҳиялаштирилган «Сурхоқ» навини афзал кўришмоқда. Ундан лалмикор ерларда гектаридан ўн центнер ва ундан кўпроқ ҳосил олиш мумкин. Ижара асосида минг гектар ерга ишлов берган Н. Юсупов бригадаси бу йил ёзда шунча ҳосил олди. Жамоада ижарага ўтилгунига қадар бўлганига нисбатан икки баравар кам — атиги беш киши ишлайди. Уларнинг ҳар бири механизаторлик касбини эгаллаган.

Энди навбат арпага келди. Арпа экиш учун 600 гектарли тоғлик ер ажратилган, «Унумли арпа» навининг уруғлиги тайёрлаб қўйилган.

Тоғликлар қадимдан лалмикор ерларгагина ғалла экишган. Энди эса биринчи марта суғориладиган ерларга ғалла экилади. Тоғ дарёси — Қизил дарё 200 гектар ерга сув беради. Ижарачилар 1,5 километр узунликдаги қувурга сув чиқариб бера оладиган иккита кучли насос сотиб олдилар.

Қашқадарё тоғли ноҳияларидеҳқонларидан сўнг қўриқ ғаллакорлари ҳам экиш ишларига киришадилар. Бу йил вилоят ғаллазорлари пахта майдонларини қисқартириш ҳисобидан тўрт минг гектар кўпаяди. Жами 240 минг гектар майдонга бошоқли экинлар уруғлигини сепиш мўлжалланган.

«Қишлоқ ҳақиқати»га обуна қандай бораяпти?

Ташаббусни қувватлаб

Колхозимиз Бўка районидаги илғор хўжаликлардан бири. Айни кунларда пахтакорларимиз йиғимтеримни уюшқоқлик билан ўтказаяптилар. Кунлик ўсишда районда энг юқори кўрсаткичларга эришилмоқда. Йиллик планга нисбатан 8—8,5 фоиз дурдона топширмоқдалар.

Колхозимизнинг аксарият меҳнатчилари «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг муштарийларидир. Унда берилаётган қишлоқ хўжалигига оид мавзулар, мутахассисларнинг маслаҳатлари колхозчиларимизга дастуруламал бўлмоқда.

Рўзнома айниқса қишлоқлардаги ижтимоий аҳволга, маънавият масалаларига кўпроқ эътибор бераётгани диққатга сазовордир. Биз уларни ўқиб ўрганиб, ўзимиздаги муаммоларни ҳал этишда фойдаланмоқдамиз.

Колхозимиз меҳнаткашлари ташаббуси билан муқаддас жой — Қорахўжаэшон қабристони ободонлаштирилмоқда. Бу ерда улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган юртдошларимиз хотирасига ёдгорлик тиклаш ниятидамиз. Бунинг учун 16 минг сўмлик лойиҳа-смета ишларини амалга оширдик.

Ҳазорасп районидаги «Партия XXI съезди» жамоа хўжалигининг кекса отахонларга «Қишлоқ ҳақиқати» газетасига обуна учун кетадиган маблағни колхоз ҳисобидан тўлаш тўғрисидаги ибратли ташаббусини биз ҳам қўллаб-қувватлаймиз. Мамлакатимизни босқинчилардан ҳимоя қилишда, Ватанимиз учун ғоят оғир дамларда ўзларининг зарбдор меҳнатлари билан ғалабани таъминлашга ҳисса қўшган кишиларни доимо қўллаб-қувватласак арзийди. Биз «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига обуна бўлишлари учун колхоз ҳисобидан улардан 12 нафарига 198 сўм 80 тийин ажратдик.

Шунингдек, хўжалигимиз меҳнатчиларидан 25 нафар киши 1991 йил учун «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига обуна бўлди. Нашрга ёзилиш давом этмоқда. Кўплаб колхозчилар келгуси йили унинг доимий ўқувчилари бўлиш истагини билдиришмоқда.

Омон АМИРОВ,
«Ленинизм» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси.

ЯНА ЕТТИ ЦЕНТНЕРДАН

Куз саховатли келаяпти. Теримга ҳар томонлама пухта тайёргарлик кўриш мумкин бўлди. Аввало кўзда тутилган ҳосилни тўплаганимиздан кўнгил тўлди. Пахта ҳар йилгидан салкам йигирма кун эрта очилди. Бу гал мавсумни шошма-шошарлик билан бошламадик. Теримни табақалаб эмас, оммавий суратда ташкил этдик.

Ҳаво очиқ келгани суръатни кун сайин ошириш имконини берди. Дастлабки кезларда 2-3 фоиздан пахта тайёрлаган бўлсак, қизғин паллаларда пунктга 10-11 фоиз миқдорида хом ашё жўнатдик. Жорий йил режасини ўн икки иш кунида адо этдик.

Бригадамизга 18 нафар ишчи бирлашган. Уларнинг ҳар бири ҳалол ва фидокорона меҳнат қилди. Айниқса теримда жонбозлик кўрсатдилар. Ҳошияхон Дадабоева, Озода Маматисҳоқова, Ҳайрихон Абдимўминова, Озода Холмирзаева каби чеварлар хирмонимизга барака киритишди. Улар кунига 110-120 килограммга етказиб пахта тердилар. Аҳил жамоамиз далада қолган ҳосил чўғини чамалаб, яна гектаридан 7 центнердан хом ашё саранжомлашга, ялпи кўрсаткични 25 центнердан оширишга қарор қилди. Бу маррани ҳам яқин орада эгаллаймиз.

А. ДАДАБОЕВ,
Жалолқудуқ районидаги Серго Оржоникидзе номли давлат хўжалигининг бригада бошлиғи.

МАШАҚҚАТЛИ ЕЧИМЛАР ДАВРИ

КПСС Марказий Комитети секретариатининг мажлиси

Мамлакат ва партия учун бурилиш даврида бўлиб ўтган КПСС XXVIII съезди, у қабул этган ҳужжатлар партияни жипслаштириш, уни янгиланиб бораётган жамиятда сифат жиҳатдан янги поғонага кўтариш учун яхши замин яратди. Энг машаққатли ва масъулиятли босқич — қабул этилган қарорларни амалга ошириш босқичи бошланди.

Партиядаги демократиялаш барча партия аъзолари ва тузилмаларининг КПСС сиёсатини ишлаб чиқишда фаол қатнашишини тақозо этади. Ички партиявий муносабатларни ва партия фаолиятини тубдан қайта қуриш шундан ҳам иборатдирки, деди КПСС Марказий Комитети Бош котибининг ўринбосари В. А. Ивашко секретариат мажлисини очиш пайтида, барча коммунистларнинг фикрини имкони борича кўпроқ эътиборга олиш, КПССда ўртоқлик, ошкоралик, танқид асосида партиялилар оммасининг ҳокимиятини қарор топтириш керак. Шу жиҳатдан олганда, КПСС XXVIII съезди делегатлари айтган таклифлар ва танқидий мулоҳазалар алоҳида диққат-эътиборга лойиқдир. Бу таклиф ва мулоҳазалар синчиклаб ўрганиб чиқилди ва умумлаштирилди. Уларни бажариш юзасидан ташкилий-сиёсий чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

Танқидий мулоҳазалар мавзуларга қараб саралаб тартибга солинди. Съездга делегат қилиб сайлаган коммунистларнинг фикрини ифодалаб берган бирон вакилнинг нутқи ҳам эътиборсиз қолдирилмади. Партия қурилиши, мафкуравий иш, ижтимоий-иқтисодий, деҳқончилик, миллий, ҳарбий, халқаро сиёсат масалалари, ҳуқуқ-тартиботни, қонунийликни мустаҳкамлаш ва жиноятчиликка қарши кураш муаммолари бўлимларида амалий таклифлар кўп. КПСС Марказий Комитетининг котиблари А. С. Дзасоҳов, Ю. А. Манаенков, О. С. Шенин, КПСС Марказий Назорат комиссиясининг раиси Б. К. Пуго, Марказий Комитет секретариатининг аъзолари В. А. Гайворонский, И. И. Мельников, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси А. Я. Дегтярев танқидий мулоҳазаларни амалга оширишнинг таклиф этилаётган воситаси самарадорлиги, уларнинг бажарилишини назорат қилиш хусусидаги фикрларини айтдилар.

Жумладан, бевосита хўжалик масалаларига тааллуқли танқидий мулоҳазаларга нисбатан қандай муносабатда бўлиш керак, деган савол туғилди. Партия давлат ва хўжалик, бошқарув идораларининг иши билан шуғулланишдан воз кечганлиги маълум. Аммо бундан хўжалик соҳасида ишловчи коммунистларнинг ташвишлари, уларнинг ишлаб чиқаришнинг муайян соҳасидаги ишларнинг ҳолати учун жонкуярлиги партияни қизиқтирмайди, деган маъно келиб чиқмайди. Секретариат аъзолари съезд делегатларининг хўжалик масалаларига оид танқидий мулоҳазаларини чора кўриш учун тегишли давлат идораларига топшириш керак, деган фикрга келдилар.

Улуғ Октябрнинг 73 йиллиги яқинлашиб келмоқда. Шу вақтга қадар 7 ноябрь куни янгиланган дунёнинг инқилобий йилномасида буюк сана сифатида байрам қилиб келинган эди. Бу йил эса мамлакатнинг баъзи шаҳар ва минтақаларида ана шу умумхалқ анъанасидан воз кечиш ҳақидаги даъватлар эшитила бошлади. Аслида гап ҳар бир совет хонадонига, ҳар бир оилага узвий равишда сингиб кетган Октябрь тантаналарини «бекор қилиш», кўп миллатли халқимизни ўз умумдавлат байрамидан маҳрум этишга уриниш ҳақида бормоқда, мажлис қатнашчилари ўз нутқларида бундан ташвишланиб гапирдилар.

Секретариат шу вазиятни муҳокама қилиб, мазкур масала хусусидаги ўз фикрини баёнотда ифодалашга ва уни матбуотда эълон қилишга қарор берди. Баёнотда халқ ҳокимияти, инсонпарварлик, демократия ва адолат олий мақсадларига содиқ бўлиб қолаётган коммунистлар, партиясизлар, сиёсий оқимларнинг намояндалари энг асосий умумхалқ, умумдавлат байрамимизнинг бунёдкорлик, жипслаштирувчилик аҳамиятини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга даъват қилинади. Баёнотда дабдабали шовқин-сурон ва қуруқ сухандонлик эмас, балки Октябрь байрамининг ҳаётбахш руҳи, унинг бирлаштирувчи йўналиши, инсонпарварлиги, бирдамлик ва байналминаллик руҳи муҳимдир. Байрамни ўтказиш шакллари эса жуда хилма-хил — тантанали йиғилишлар, намойишлар, митинглар, бошқа тадбирлардан иборат бўлиши мумкин. Буни ҳар бир жумҳурият, ҳар бир шаҳар, ҳар бир район, ҳар бир қишлоқ маҳаллий шароитларга ва имкониятларга қараб ўзи ҳал қилсин. Қарор топган анъана албатта ҳисобга олинсин.

КПСС Марказий Комитетининг секретариати иттифоқдош жумҳуриятлар Компартияларининг Марказий Комитетларига, мухтор жумҳуриятларнинг жумҳурият партия комитетларига, ўлка, вилоят, шаҳар, район партия комитетларига Улуғ Октябрнинг 73 йиллиги кунларидаги ижтимоий-сиёсий ва маданий тадбирларнинг аниқ дастурларини кўриб чиқиб, қабул этишни таклиф қилди. Партия нашрларининг таҳририятларига совет халқи инқилобий анъаналарининг ғояларини, социалистик йўлнинг тарихан қонуниятлилигини, партия XXVIII съезди қарорларини ва шу қарорлар асосида амалга оширилаётган ислоҳотларни кенг тарғиб қилишни таъминлаш тавсия этилди.

Қайта қуриш жараёнлари ривожланиб бораётган, умумбашарий қадриятлар қарор топаётган шароитда халқ таълими системасининг вазифалари ҳам янгича намоён бўлмоқда. Ҳозирги жамиятнинг ҳақиқий аҳволи, ижтимоий турмушнинг демократиялашуви бу соҳадаги сиёсий фаолият муаммоларини долзарб масалалар қаторига чиқариб қўймоқда.

Жамиятнинг сиёсий ислоҳоти вужудга келган ижтимоий-сиёсий муассасаларнинг ҳукмронлигини бартараф этишга объектив ва қонуниятли тарзда кўмаклашаётганлиги секретариатда таъкидлаб ўтилди. Янги партиялар, ҳаракатлар ва ташкилотларнинг тузилиш жараёни ҳозирги замон сиёсий турмушининг ажралмас омили бўлиб қолмоқда. Сиёсий ташкилотларнинг хилма-хиллиги жамиятнинг барқарорлигини оширишга, демократиянинг сиёсий маданиятини чуқурлаштиришга кўмаклашиши лозим эди. Бу масалалар хусусидаги нуқтаи-назарлар партия XXVIII съездида белгилаб берилди, съезд бошқа ижтимоий-сиёсий кучларни мулоқот ва ҳамкорликни ривожлантиришга, қайта қуриш ғоялари учун бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилишга чақирди.

Бироқ, кейинги вақтларда айрим ҳаракатлар ҳуқуқий ва маънавий-ахлоқий қоидаларга хилоф равишда, халқ маорифини «сиёсатдан холи қилиш» ниқоби остида КПССнинг ўқув юртларидаги таъсирини чеклашга ёш фуқароларни ўз фикрларини баён этиш ҳуқуқидан, у ёки бу ташкилотлар ва ҳаракатларга аъзо бўлишдан маҳрум этишга интилаётганликлари аён бўлиб қолмоқда. Аслида гап олий ва ўрта мактабга «бошқа мафкурани», «бошқа сиёсатни» тиқиштириш ҳақида бормоқда.

Секретариат мажлисида сўзга чиққан КПСС XXVIII съездининг делегати, Москвадаги 825-мактаб директори В. А. Караковский, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари В. В. Рябов, Г. Н. Селезнев, Л. И. Швецова, Г. А. Ягодин ва бошқалар КПССга мухолиф бўлган кучлар ёшларни ғайрисоциалистик тусдаги турли ташкилотларга сиёсий жиҳатдан жалб этиш билан ошкора шуғулланаётганликлари ҳақида ташвишланиб гапирдилар. Ғўр ёшларнинг онгига мактабни сиёсатдан холи қилиш ниқоби остида таълим соҳасидаги партия ташкилотларини тугатиш, ўқув юртларида КПСС ва ВЛКСМ аъзоларининг сиёсий фаолиятини тақиқлаш, муаллимлар жамоаларидан партия комитетларини чиқариб юбориш, аслида, муайян сиёсий қарашга мансуб кишиларни бу касбга йўлатмаслик зарур, деган фикр сингдирилмоқда. Бир қанча минтақалардаги маҳаллий Советларнинг раҳбарлари ўқитувчилар билан муаллимларни Коммунистик партиядан чиқишга даъват этмоқдалар. Раҳбар лавозимларга коммунистларни тасдиқламаяптилар. Коммунистларни ошкора қувғин қилиш тамойили бошланди.

Мана шундай тазйиқ ўтказиш кампаниясидан кузатилган асосий мақсад ғояларнинг ошкора кураши эмас, балки ёшлар орасида КПССнинг таъсирини сусайтиришга очиқдан-очиқ уринишдан иборат.

Ўқув юртларидаги фаолиятда маърифий ва сиёсий маданиятнинг юксак савиясигина ёшларни маърифатли демократия шароитидаги турмушга тайёрлашда жамиятимизга ёрдам бера олади.

Таълим жараёнидаги аввалги мажбурий мафкуравий ҳукмронлик ўрнига ёшларнинг ўз дунёқарашини мустақил англашига ва эътиқод билан шакллантиришига имкон бера оладиган жуда хилма-хил ғоялар ва нуқтаи назарлар кириб бориши керак. Бу ишда муаллимлар ўқувчига ёрдам беришлари лозим, ҳар бир муаллим ўз нуқтаи назарига ва муносиб эътиқодига эга бўлмай туриб ўз касби тақозо этадиган бурчни бажара олмайди. Айни вақтда ўқув юртларини таълим-тарбия вазифаларини ҳал этишга ҳалал берувчи сиёсий эҳтирослар майдонига айлантириб юборишга ҳам йўл қўйиб бўлмайди.

Бу масалани муҳокама қилишда КПСС Марказий Комитети секретариатининг аъзоси И. И. Мельников, КПСС Марказий Комитетининг секретарлари Г. В. Семёнова ва А. Н. Гиренко, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, «Правда» газетасининг бош муҳаррири И. Т. Фролов ҳам қатнашдилар.

Марказий Комитет секретариати партия комитетлари томонидан партия, совет ва комсомол ходимларининг талабалар ва ўқувчи ёшлар билан долзарб ижтимоий-сиёсий мавзулардаги амалий мулоқотини сусайтиришга, партия комитетларининг социалистик ғоялар ва қадриятларни, жамият турмушида КПССнинг ролини тарғиб қилишдаги фаоллигини пасайтиришга йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблади.

Партия, комсомол ва пионер ташкилотларининг ўқув юртларидаги фаолияти мақсадлари, мазмуни, воситалари ва усулларини қайта идрок этиш соҳасидаги ишларни кучайтиришга, ўқувчи ва талабаларнинг хилма-хил манфаатлари ва эҳтиёжларини эътиборга олиб, клублар ва бирлашмаларни янгилашга, шунингдек янги клублар ва бирлашмалар тузишга қаратилган чора-тадбирлар белгиланди.

Секретариат мажлисида яқин вақт ичида пленум муҳокамасига қўйиладиган бир қанча норматив партиявий ҳужжатларнинг лойиҳалари кўриб чиқилди, шунингдек Шарқий Европа мамлакатларидаги биз билан алоқа ўрнатишдан манфаатдорлигини билдираётган янги сиёсий партиялар ҳамда ҳаракатлар билан алоқа ўрнатишга нисбатан КПССнинг ёндашувлари ишлаб чиқилди.

(«Правда» — ТАСС).

БАЛЛИ, ҚАҲРАМОН!

Сиз суратда кўриб турган Қаҳрамон Ҳасанов Оққўрғон автокорхонасида автобус ҳайдовчиси бўлиб ишлайди. У ўзига бириктилган техникани эҳтиёткорлик билан миниб, одамларга яхшироқ хизмат кўрсатишга интилади. Шу боисдан ҳамкасблари ўртасида. ўзи қатнайдиган манзиллар йўловчилари орасида ҳурмат-эътибор қозонган. Дарвоқе, Қаҳрамон ойлик режа-топшириқларини доимо бажариб келаётган илғорлардан.

— Бўш вақтларимни кўпинча рўзнома ва ойномаларни ўқиш билан ўтказаман, — дейди Қ. Ҳасанов. — Менимча, ҳозир матбуот нашрларини кузатиб бормайдиган киши камдан-кам топилса керак. Чунки улардан кундалик воқеалардан дунё хабарларигача — жамики янгиликларни билиб олиш мумкин. «Қишлоқ ҳақиқати» — шундай рўзномалардан бири. Мен унга ҳар йили обуна бўламан, мунтазам ўқиб бораман. Ҳар бир сони билан танишиб чиқмагунча унда нима босилган экан, дея ўйланиб юраман. Рўзнома саҳифаларида нафақат қишлоқ ҳаёти, балки турли мавзулардаги ранг-баранг мақола ва хабарларни учратиш мумкин.

Қаҳрамон Ҳасанов «Қишлоқ ҳақиқати»ни келгуси йилда ҳам олиб туради. У биринчилар қаторида ёзилиш билан бирга ҳамкасбларидан 20 нафарини мазкур рўзномага обуна бўлишга даъват этди. Шериклари унга қўшилдилар. Балли, Қаҳрамон!

Э. ИБРОҲИМОВ.

П. ЭРГАШЕВ олган сурат.

АРМИЯ ВА ПАРТИЯ: ҚИЗҒИН МАСАЛА

3 октябрь куни эрталаб СССР Олий Совети палаталарининг қўшма мажлисида депутатлар бир кун олдин рўзномага киритилган «Германия масаласи»ни муҳокама қилишни тугалладилар. Улар СССР билан ГДР ўртасида 1975 йилда тузилган дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома кучини тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Ана шундай таклиф баён қилинган ГДР ташқи ишлар вазирлигининг нотасига мувофиқ шундай қилинди. Қарорни муҳокама қилиш чоғида депутатлар давлатимизнинг ташқи сиёсий фаолияти билан боғлиқ бир қанча масалаларни ўртага қўйганликлари сабабли ҳужжатда ана шу масалалар юзасидан парламентда ахборотларни эшитишни кўзда тутувчи банд бор.

Мажлис қатнашчилари қолган вақтда жамоат бирлашмалари тўғрисидаги СССР қонуни лойиҳасини моддама-модда кўриб чиқишни давом эттирдилар.

Кутилганидек, 16-модда муҳокамаси айниқса қизғин тус олди. Модданинг икки қисми қизғин баҳсларга сабаб бўлди. Шунинг учун ана шу қисмларини тўла келтириб ўтамиз.

Тўртинчи қисм: «Ҳарбий хизматчилар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларидаги мансабдор кишилар партияларда фаол сиёсий фаолиятни тўхтатадилар».

Бешинчи қисм: «Қуролли кучларда ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларида сиёсий партияларнинг ташкилотларини тузиш тўғрисидаги масала ана шу органлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Бешинчи қисмнинг яна бир варианти: Қуролли Кучларда, давлат хавфсизлиги, ички ишлар, прокуратура органларида, давлат ҳакамлиги ва судларда партия ташкилотлари тузишга ва уларнинг фаолиятига йўл қўйилмайди». Жуда қисқа қилиб айтадиган бўлсак, масала бундай тарзда қўйилди: армия, ички ишлар вазирлиги, давлат хавфсизлиги комитети ҳамда юқорида санаб, ўтилган бошқа органларни сиёсатдан ҳоли қилиш керакми ёки йўқми.

Сиёсатдан ҳоли қилиш тарафдорлари асосий далил сифатида шуни айтдиларки, армия ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳар қандай партия сиёсатидан четда бўлиши керак, улар қонуний йўл билан сайланган давлат ҳокимиятигагина бўйсунишлари лозим.

Тарихий ўтмиш эслатиб ўтилди: совет қўшинларини Венгрия ва Чехословакияга КПСС юборган эди.

Вужудга келаётган кўп партиялилик шароитида армия бир-бирига қарши партияларнинг кураш майдонига айланмаслиги керак деган гаплар айтилди. Армияда ҳеч қандай партиянинг ташкилий тузилмалари бўлмаса, у жамиятдаги барча сиёсий кучларни жипслаштирадиган жой бўлиб қолиши мумкин.

Табиийки, ҳарбий хизматчи депутатларнинг фикрини эшитиш қизиқарли эди. Уларнинг фикри бир хил эмас. Ҳатто шундай факт ҳам бўлди: улардан бири ўтказилган савол бериб сўраб билиш натижаларига кўра армиядаги коммунистларнинг кўпчилиги — партия ташкилотларини сақлаб қолиш тарафдоридир, деди. Иккинчиси эса коммунистлар фикрини сўрашга асосланиб, бунинг аксини айтди.

Армияда партия ташкилотларини сақлаб қолиш тарафдорларининг нуқтаи назарини СССР Олий Советининг аъзоси, СССР Президентининг маслаҳатчиси, Совет Иттифоқи Маршали С. Ф. Ахромеев чамаси лўнда қилиб ифодалаб берди. У Қуролли Кучларимиз тузилгандан буён барча йиллар давомида тарихан шундай бўлдики, унинг бутун фаолияти КПСС ташкилотлари билан боғлиқ, деди. Партия ташкилотлари армиянинг ажралмас таркибий қисми бўлиб қолди. Ҳозир бу тузилмани тугатиш — армияни беморга айлантириш, уни танг ҳолатда қолдириш бўлур эди. Бу масала вақт талаб қилади, дея гапини тугатди маршал.

Шуни айтиш кераки, баъзи ҳарбий хизматчи депутатлар сиёсатдан ҳоли қилишга қарши чиқиб, ўз далилларида фақат бир партияни — Коммунистик партияни кўзда тутдилар. Мамлакатда бошқа партиялар ҳам мавжудлигини улар эътиборга олишмаяпти, деган тасаввур беихтиёр пайдо бўлди.

Кундузги мажлиснинг охирида овоз беришга навбат келганда юқорида келтирилган қисмларнинг бирортаси ҳам ўтмади. 16-модда ана шу қисмларсиз қабул қилинди. Бахсли қисмларга депутатлар кейинчалик яна қайтадилар.

Кечқурунги мажлисда қонун лойиҳасини моддама-модда кўриб чиқиш ниҳоясига етказилди. Депутатлар нималар жамоат ташкилотларининг ҳуқуқларига ва нималар давлат ҳокимиятининг ҳуқуқларига хавф солишини таҳлил этиб, бирининг ҳуқуқларини кенгайтириш иккинчисининг ҳуқуқларини торайтиришга олиб бормаслигини назарда тутиб, ўртача бир йўлни топишга ҳаракат қилдилар. Баъзи масалалар хусусида баҳслар тугамаганлиги сабабли қонун қабул қилинмади.

Мажлис қатнашчилари СССР касаба уюшмаларининг ҳуқуқлари тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида берилган ахборотни тинглаб, бу лойиҳани қайтадан пухта ишлаш учун топширишга ва дастлабки муҳокама учун 20 октябргача тақдим этишга қарор қилдилар.

В. БЕЗБРЕЖНИЙ,
ТАССнинг парламентдаги мухбири.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

«МУЛОҚОТ»ГА ТАКЛИФ

ТАГАНРОГ. (Ростов вилояти). КПСС шаҳар комитети, маҳаллий черков ҳамда «Периодика дона» вилоят нашриёти янги «Мулоқот» ижтимоий-сиёсий ҳафтаномасининг ҳаммуассислари бўлиш истагини билдирди. Унинг номининг ўзиёқ, ҳафтаноманинг дастлабки сонини тайёрлаган журналистларнинг фикрича, долзарб масалалар юзасидан турли нуқтаи-назарларни баён этишга, ҳар бир кишига ўз фикрини билдириш имконини беришга тайёрликни англатади.

БАНКНИНГ ҚАНЧА ШЕРИГИ БОР?

ФРУНЗЕ. «Киргизптицепром» жумҳурият ишлаб чиқариш бирлашмаси Қирғизистон акционерлик тижорат банкининг энг йирик шериги бўлди. У икки миллион сўмлик қимматбаҳо қоғозларни сотиб олди. Бу яқинда ташкил қилинган кредит муассасасининг шериклари орасида энг салмоқлидир. Хўжаликлар, корхоналар ҳозирнинг ўзидаёқ бу ердан ўн миллион сўмлик акцияларни сотиб олишга улгуришди. Устав фондига кўра эса бу рақам 125—130 миллион сўмга етиши керак. Йил охирига бориб акция эгалари тушган даромаднинг 10 фоизини олишади.

БЎРИЛАРГА ҚАРШИ ЯЛТИРОҚ ҚОҒОЗ

ЯКУТСК. Якутиянинг Жиган районида буғуларни йиртқичлардан ҳимоя қилишнинг одатдан ташқари усулини топишди. Ҳозир бўрилар, айиқлар, сиртлонлар вертолётлар ва қопқонлардан қўрқмай қўйишган. Шу туфайли «Кистатемский» совхози Москвадаги арча ўйинчоқлари заводи билан катта миқдорда полиэтилен асосидаги ялтироқ қоғоз етказиб бериш тўғрисида шартнома тузди. Ялтироқ қоғозлар буғу подалари атрофидаги тўсиқларга ва дарахт шохларига тортиб қўйила бошланди. Бундай қоғоз ялтираб ва шамолда шитирлаб йиртқичларни чўчитмоқда.

Шу куннинг қаҳрамонлари

Жорий йилда ҳар гектар ердан 32 центнердан оқ олтин йиғиштириб оламиз! Янгийўл районидаги Назарали Ниёзов номли жамоа хўжалиги заршуносларининг аҳди шундай. Айни кезларда мавсум зўр уюшқоқлик билан олиб борилаяпти. Меҳнат аҳли даладаги бор ҳосилни ўз кучлари билан саранжом-саришталашни кўзлаган.

СУРАТДА: илғор теримчи Майрам Абдуллаева.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган сурат. (ЎзТАГ).

БУНЁДКОРЛАР ҲИММАТИ

Ильич номли жамоа хўжалигида (Тошкент райони) инсон омилига эътибор кучайиб бораётир. Бу ўз навбатида меҳнаткашларнинг яшаш тарзида ўз аксини топмоқда. Иқтисодий бақувват колхозда кўплаб маданий-маиший, турар жой бинолари қад ростлаяпти. Чунончи, табиий газ билан таъминланган, яшаш учун ҳар томонлама қулай уйлардан бирининг калити қўшни Афғонистон жумҳуриятида байналмилал бурчини ўтаб қайтган ҳасанбойлик Сами Каримовга топширилди. Яна иккита турар жой хўжалик комсомол-ёшлар қурилиш бригадасининг пешқадамлари Жаҳонгир Орипов ва Зокир Муслимовга берилди.

— Хўжалигимиз бўйича умумий даромад ошган сайин қурилиш ободонлаштириш ишлари кўлами ҳам кенгайиб бораётир, — дейди қурилиш инженери Ваҳоб Набиев. — Айниқса 7-бригадада шинам шийпон бунёд этилгани айни муддао бўлди. Уни миллий анъаналар асосида безаш ва жилолашда пенсионер отахонлардан Маҳкам Орипов, уста Ғаффор Сатторовнинг хизмати катта. Шунингдек, Ғайрат Акрамов етакчилигидаги комсомол-ёшлар бригадаси аъзолари алоҳида жонбозлик кўрсатдилар.

Ҳозир Ҳасанбой қишлоғининг 3-участкасида 840 ўқувчига мўлжалланган мактабга пойдевор қўйилмоқда. Уни келгуси йил август ойига қадар фойдаланишга топширишни мўлжаллаяпмиз. Ғайрат Улуғхўжаев бошлиқ 6-бригадада дала шийпони қурилиши жадал бораяпти. Бу оромгоҳ яқин кунларда битказилади.

Умуман бу йил қурилиш ва ободонлаштиришга 150 минг сўм ажратилган эди. Ўтган олти ой ичида 120 минг сўмлик иш бажарилди. Ишбоши Ваҳоб Шарофиддинов, техник-инженер Ғайбулла Улуғхўжаев, бош энергетик Рустам Ҳошимбеков сидқидил меҳнат қилаётганликларини таъкидлаш керак.

М. ТУРОБОВ.

Ульянов районидаги «Ғалаба» давлат хўжалиги боғ ва токзорларида бу йил ҳосил мўл бўлди. Нормат Бўриев бошлиқ боғдорчилик ва узумчилик бригадаси аъзолари белгиланган режаларни ошириб бажардилар. Эл дастурхонига 20 тонна ўрнига 40 тонна олма, 21 тонна ўрнига 30 тонна узум тортиқ этилди.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Н. БЎРИЕВ ҳосил чўғидан мамнун.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

ҲИНДИСТОН БОШ КОНСУЛХОНАСИДА ҚАБУЛ

Ҳиндистон жумҳуриятининг Тошкентдаги бош консулхонасида Ҳиндистоннинг таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари — М. Ганди ва Л. Б. Шастри туғилган кун муносабати билан қабул маросими бўлди.

Тошкентдаги ҳинд тилини ўрганувчи 24- ва 92-мактаб ўқувчилари қабул маросимининг фахрий меҳмонлари бўлишди. Бош консулхона улар ўртасида «Ҳиндистон менинг нигоҳимда» мавзуида мусобақа ўтказган эди. Мусобақа ғолиблари ва унинг барча қатнашчиларига махсус совринлар топширилди.

Қабул маросимида Ҳиндистон жумҳуриятининг Тошкентдаги бош консули А. К. Мукержи нутқ сўзлади.

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ

Иллинойс дорилфунуни халқаро жиноий адлия маркази директори Р. Вард бошчилигидаги АҚШ ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимларининг делегацияси Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турибди.

Делегация аъзолари Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлигида бўлдилар, Тошкент шаҳар Куйбишев район ижроия комитети ички ишлар бўлимининг фаолияти билан танишдилар.

(ЎзТАГ).

ФАБРИКА ИЖАРАГА БЕРИЛАДИ

Пойтуғ йигирув-тўқув фабрикаси ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтиш натижасида зиён ўрнига фойда кўра бошлади.

Бу ерда икки йил илгари уч миллион сўмлик қарз тўпланиб қолган эди. Лекин ўтган йилнинг ўзидаёқ бир миллион сўмга яқин даромад олинди. Хўжалик мустақиллиги, технология жараёнларидаги «танг ерларни» бартараф этиш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш фабрика меҳнаткашларига ўткир ишлаб чиқариш муаммоларини ҳал этиш имконини берди. Ишлаб топилган маблағнинг бир қисмини техникавий қайта жиҳозлашга сарфладилар. Маънавий жиҳатдан эскириб қолган тароқ машиналарини алмаштирдилар. Улар ўрнига янги, унумдор машиналарни сотиб олдилар. Бу ерда келаси йили реконструкция ишларини тўла тугаллашни мўлжаллашмоқда — бу маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтиришга имкон беради.

Йил якунларига кўра, корхонада янада кўпроқ — бир ярим миллион сўм фойда олишни мўлжаллаб туришибди. Бу пулларни қандай сарфлаш йўллари ҳам келишиб олинган. Пуллар ишлаб чиқаришни кенгайтиришга, меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга сарфланади. Йигирувчилар ва тўқувчилар ўз тажрибаларида маблағнинг бундай сарфланиши катта самара беришини ҳис қилдилар.

Масалан, ўтган йили фабрикада полларга... анча маблаг сарфлашди. Илгари цемент, совуқ полларда ишлашарди. Махсус бўёқ ёрдамида уларни бўярдилар. Улар кўриниши жиҳатидан чиройли бўлибгина қолмай, муҳими заҳдан сақлайди. Дам олиш, хотин-қизлар хоналарига юмшоқ ўриндиқлар қўйилган. Маиший хоналарни яхшилаб ремонтдан чиқаришди... Асосий бинонинг томига қуёш қурилмаси ўрнатилди. Қурилма туфайли йил давомида душхоналарда иссиқ сув бўлади. Илгари хўжакўрсинчилик билан шуғулланишар, авжи ёз ойларида катта қозонхонани ишга туширган вақтлари ҳам бўлган эди. Бундай ишлар, одатда мансабдор шахслар келиши олдидан қилинарди, сўнгра эса яна эски ҳаммом, эски тос бўлиб қолаверарди. Эндиликда инсон тўғрисида ғамхўрлик қилишга катта эътибор берилмоқда.

Ишлаб топилган маблағни тасарруф этиш имконияти фабрика жамоасига яна бир жиддий муаммони ҳал этиш учун имкон берди: ходималар тунги иш вақтларида кичкинтойларини қаерда қолдиришларини билишмасди. Фабрикада 30 нафар кичкинтойга мўлжалланган болалар боғчаси очилди. «Андижон сув қурилиши» бинокорлари эса янги болалар боғчасини қуриб битказишяпти.

Бу ерда ишга бориш масаласи ҳам муаммо эди. Ана шу нарса кўпгина кишиларни корхонада меҳнат қилишдан чўчитарди. Энди фабрика соатли жадвал асосида маҳаллий автакалоннадан тўртта автобусни ижарага олмоқда. Натижада, кадрлар бўлимида ишга кириш учун навбат кутаётганлар пайдо бўлди. Аввалгидек мутахассисларга ҳам муҳтожлик йўқ. Бунинг оқибатида мунтазам равишда фойда олинмоқда.

Бозор иқтисодиёти фабрика меҳнаткашларини ўз маҳсулотларининг рақобат қобилияти тўғрисида ўйлашга мажбур этмоқда. Пойтуғда бу йўналишда нималар қилишмоқчи?

— 1991 йилдан жамоамиз фабрикани давлатдан ижарага олиш ниятида, — дейди корхона директори А. Аҳмадалиев. — Ҳозир бизни эҳтиёт қисмлар ва ускуналарнинг бозор нархлари боши берк кўчага олиб кириб қўйди, чунончи Украина ва Болтиқбўйи жумҳуриятларидан уларни давлат нархларига нисбатан 10—15 баравар қимматга олишга тўғри келмоқда. Ўз маҳсулотимизни эса давлат корхонаси сифатида арзон сотишга мажбурмиз. Юқоридан туширилаётган нархлар ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ёрдам бермайди. Айни вақтда биз ижарага ўтиш билан янги қийинчиликлар бўлишини ҳам тушунамиз: бозорда моллар сотиш учун кураш жуда кескинлашади. Бинобарин, ҳисоб-китоблар бундан иш ҳам, одамлар ҳам наф кўришини кўрсатиб турибди.

К. НИЗОМОВ,
ЎзТАГ мухбири.
Андижон вилояти.

ПАРРАНДАЧИЛИК ЯНГИЛИКЛАРИ

ҚУВВАТ ОШАЯПТИ

Ғиждувон ва Хўжаобод бройлер фабрикаларининг қуввати ошди: ҳар бири 1,1 миллион бош паррандага кенгайди. Ғиждувонда келгуси йили яна бир нечта паррандахона ва бошқа бинолар фойдаланишга топширилади.

Янги қувватларнинг ишга туширилиши ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва таъмирлаш натижасидир. Жумҳурият паррандачилик-саноат ишлаб чиқариш бирлашмаси тармоқда гўшт етиштиришни ривожлантира бориб, шундай маҳсулотга бўлган талабни яхшироқ қондириш ниятида. 1995 йилга бориб парҳез гўшт етиштиришни 150 минг тоннага етказиш, бошқача айтганда, ҳозиргига нисбатан уч ҳисса кўпайтириш мўлжалланган. Маҳсулотнинг учдан бир қисмини интенсив омиллар — парранда вазнини ошириш ва бош сонини сақлаб қолиш ҳисобидан қоплаш, қолганини мавжуд корхоналарни қайта жиҳозлаш ҳамда янгиларини қуриш эвазига олиш белгиланган.

2000 йилгача бўлган даврда саноат паррандачилигини ривожлантиришнинг Бутуниттифоқ дастури лойиҳасида аҳоли шахсий хўжаликларини кенгайтиришга, уларга кўпроқ жўжа сотишга, зарур материаллар билан таъминлашга алоҳида аҳамият берилган. 1993 йилда Урганчда Ўзбекистонда биринчи тармоқ учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқарадиган завод қурилиши бошланади.

ХАРИДОРГИР ҚЎЗИҚОРИН

Парҳез гўшт етиштиришга ихтисослашган Чимён бирлашмасида қўзиқорин экила бошлаганига бир йил бўлди. Бу иш бирон-бир қурилиш қилинмай ўзлаштирилди. Янги узилган, қуритилган ва тузланган қўзиқоринларни нафақат Фарғона шаҳри ва вилоятида, балки бошқа жойларда ҳам тез сотиб олишади. Тошкентдаги «Ўзбекистон» меҳмонхонаси яқинда қарийб бир тонна шундай маҳсулот харид қилди. Натижада емакхоналарнинг таомномаси бойиди.

Чимёнликлар шу кунларда жумҳурият паррандачилик-саноат бирлашмаси топшириғини бажармоқдалар: келишилган нархларда ташқи бозорга чиқариш учун бир неча центнер қўзиқорин тайёрланаяпти. Юқори ташкилот бирлашма жамоаси олдига келгуси йилда камида 100 тонна шундай маҳсулот етиштириш вазифасини қўйди. Шунингдек, бошқа паррандачилик хўжаликларида ҳам қўзиқорин ўстириш тавсия этилди. Бунинг учун бўш бинолардан фойдаланилади.

ҚАЙТА ИШЛАНМОҚДА

Тошкент бройлер ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси жорий йилнинг ўтган даврида минг тоннадан зиёд маҳсулот жўнатди. Унинг ҳаммаси Голландиянинг «Мейн» фирмаси ускуналари билан жиҳозланган қушхонада сўйиб тайёрланди. Паррандабоқарлар чет эл технологияси ёрдамида жўжахўрозларни тўлиқ ва сифатли тозалашни ўзлаштириб, ҳозир кучли қайта ишлаш базаси яратиш ниятидалар. Юқоридаги хорижий фирма билан товуқ гўштидан ярим тайёр ва бошқа маҳсулотлар тайёрлашнинг автоматлаштирилган усулини жорий қилиш бўйича шартнома тузилди. Бу ерда сменада бир ярим тонна товуқ гўшти колбасаси ишлаб чиқарадиган цех қурилиши бошланди. Унга ҳам асбоб-ускуна Голландиядан сотиб олинди. Уни келгуси йилнинг май ойида ишга тушириш кўзланаяпти. Яқин орада консерва тайёрлаш, шунингдек қўзиқорин етиштириш цехлари ташкил этилади.

ФИРМА САВДОСИ

Бухорода Ўзбекистон паррандачилик-саноат бирлашмаси тузилмасидаги қирқинчи «Парранда» фирма дўкони очилди. Мазкур бирлашмадан маълум қилишларича, йил охирига қадар яна 5 та савдо нуқтаси тайёр бўлади. Жорий йилнинг ўтган даврида фирма дўконлари аҳолига ўтган йилнинг шу пайтига нисбатан 7 минг тонна кўп парҳез гўшт ва тухум сотди.

Жумҳурият паррандачилик-саноат бирлашмаси ва унинг «Парранда» хўжалик ҳисобидаги савдо ташкилоти ҳозир ишлаб турган 70 та корхона билан чекланиб қолмай, ўн учинчи беш йилликда янгиларини қуришни мўлжаллаяпти. Пойтахт вилоятида учта бройлер фабрикаси ва иккита наслчилик хўжалиги барпо этиш шулар жумласидан.

И. АҲМЕТОВ.

ҒОЛИБЛАР

Андижон ип-газлама бирлашмасида ёш йигирувчиларнинг энг яхши касб эгаси бўлиш учун вилоят мусобақаси ўтказилди. Унда вилоят марказидаги йигирув-тўқув фабрикасининг ишчиси Х. Охунжонова ғолиб чиқди. Қўрғонтепа йигирув-тўқув фабрикасидан А. Қамчиева, Ёрқишлоқ йигирув-тўқув фабрикасидан О. Ҳожиматова ундан сал орқада қолиб, иккинчи ва учинчи ўринни эгалладилар.

Мусобақада вилоят шаҳарлари ва ноҳияларидаги енгил саноат вазирлиги корхоналарида «энг яхши касб эгаси учун» ўтказилган мусобақаларнинг ғолиблари қатнашдилар. Бу ерда кўплаб истеъдодли ёшлар меҳнат қилаётганлиги маълум бўлди. Касбкор маҳорати мусобақаларини вилоятда ҳар йили ўтказишга қарор қилинди.

ОЛИСЛАРДА НИГОҲИ

У эсини танибдики, дала кезади, пахтачиликни ривожлантириш хусусида бош қотиради. Сабр-тоқати, ҳалол меҳнати унга обрў келтирди. Камолга етказди.

— Мен бир неча йиллардан бери Алиёр Арслонов билан бир бригадада ишлаб келаяпман, — дейди коммунист механизатор Абдусаттор Тўйматов. — Қийин шароит, мураккаб вазият бизни синовдан ўтказган бўлса, қувончли кунларни баҳам кўрганмиз. Алиёр аканинг одамийлигини кўпчилик қадрлайди. Менимча, унинг бахти ҳам шундан. Ҳурмат қилсанг, ҳурмат топасан, дейди халқимиз...

Иш фаолиятини оддий колхозчиликдан бошлаган Алиёр кўп ўтмай механизаторликка ўқиди, Совет Армиясида йигитлик бурчини ўтаб келгач, қадрдон хўжалиги даласига қайтди. Ер ҳайдади, ҳосилни саромжонлади. Ер билан тиллашди, уни асради. Ҳамкасбларига ҳам ана шу хислатларини юқтирди. Эл дардини туйиб меҳнат қилди. Тез орада етакчиликка сайланди. Бир ғайратига ўни қўшилди. Тадбиркор раҳбар туфайли колхозчилар чўнтагига мўмай пул тушди. Янги усуллар, янги навлар бригадада синалди.

Коллектив олдингилар қаторида пудрат усулига ўтди. 1988 йили бригаданинг бутун майдони 15 нафар пудратчига бўлиб берилди. Етиштирилган пахта ҳосилини мактаб ўқувчиларию ҳашарчиларсиз йиғиштириб олишга аҳд қилинди. Мавсум якунида кутилган натижага эришилди. Мавжуд 97 гектар ернинг ҳар гектаридан 37 центнер ўрнига 42,6 центнердан, жами 413 тонна пахта олинди. Ҳосилнинг 290 тоннаси ёки 70 фоизи терим агрегатлари ёрдамида йиғиштирилди. 1 ва 2-навларга сотилган пахта 93 фоизни ташкил этди.

Баракали меҳнат яхши даромад келтириб, ялпи даромади 215 минг сўмга, иш ҳақи фонди эса 122 минг сўмга етди. Аъзоларининг ўртача йиллик даромади 3 минг 248 сўмдан ортди. Меҳнат унумдорлиги 123,2 фоиз бўлди, сарф-харажатдан 3 минг 946 сўм тежалди. Илгариги йилга нисбатан 97 тонна кўп пахта ҳосили тайёрланди, кўрилган фойда эса 64 минг сўм зиёд бўлди.

Ўтган йилги иш натижалари ҳам бундан қолишмади. 83 гектар майдондан 37,6 центнердан 312 тонна пахта тайёрланиб, йиллик топшириқ 105,7 фоизга адо этилди. Жами 231 минг 198 сўм фойда олинди. Колхозчининг ўртача йиллик иш ҳақи 3 минг 343 сўмга етди. Бригада бўйича сарфланган ҳар бир сўмга бир сўм 32 тийиндан даромад олинди.

Жорий йилда ҳам коллектив юқори марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқда. 79 гектар ерда пахта ҳосили етиштирилди. Ҳар гектар ердан 33,8 центнердан 267 тонналик хирмон уйишмоқчи. Ҳосилнинг 70 фоизини машиналарда териш кўзда тутилган. Ҳозир Турғуной Абдулазизова, Сайрам Иноғомова каби чеварларнинг ҳар бири кунига 100 килограммдан ва ундан ошириб пахта теришаяпти. Пахтадан мўл ҳосил етиштиришда сувчи Турғун Саминов, механизаторлар Абдусаттор Тўйматов, Ваҳобжон Ўрдаевларнинг улуши катта бўлмоқда. 28 гектар бедазорда ҳозир тўртинчи ўрим охирига етказилмоқда, яна бир марта ўрим ўтказилади. Ўрилган беда гектарига 250—260 центнерданга тўғри келмоқда.

Дала шийпони колхозчиларнинг иккинчи уйига, ҳақиқий дам олиш марказига айлантирилган. Бу ерда қулай шароит яратилган. Шийпон олдидаги ёрдамчи хўжаликда сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштирилиб, бригада аъзолари эҳтиёжи учун ишлатилади. Хуллас, бригадада меҳнат қилиш ва мазмунли ҳордиқ чиқариш учун имконият бор. Колхозчиларнинг моддий манфаатдорлиги кундан-кунга яхшиланмоқда.

СССР халқ депутати, Поп районидаги «Партия XXII съезди» колхози бригадири Алиёр Арслонов бугун янада самаралироқ натижаларга кўз тикар экан, уни қўллаб-қувватлаётган коллективи кучига ишонмоқда. — Куч бирликда, дейди депутат. — Шунга амал қилсаккина умуммақсадга эришиш мумкин.

Ш. ИНОМОВ.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ХУСУСИЙ ДУКОНЛАР

Қорақалпоғистон матлубот кооперациясида дўконлар ва корхоналар хусусий мулкка айлантирилмоқда. Беруний шаҳар матлубот жамияти чорроқ новвойхонаси бўлган «Водник» озиқ-овқат дўконини, Беруний район матлубот жамияти эса гўшт дўконини, Тўрткўл шаҳар матлубот жамияти нон дўконини сотиб, уларни хусусий мулкка айлантирди.

— Яқин ойлар ичида матлубот кооперацияси корхоналарининг ярмидан кўпроғини сотишни мўлжаллаяпмиз — дейди Қорақалпоғистон жумҳурият матлубот жамияти. савдо техникасини ташкил этиш бўлимининг бошлиғи Ж. Боймурадов. — Бизда жами 1200 та дўкон ва мингга яқин умумий овқатланиш корхонаси бор. Молиявий аҳволни таҳлил этиш шуни кўрсатдики, бозор шароитида бу даражада кўп савдо корхоналарини ушлаб туриш натижасида уларни қўлдан бой беришимиз ҳеч гап эмас. Бунинг фақат битта йўли бор — уларни хусусий мулкка айлантириш керак. Ташаббускор ва омилкор кишилар ўз «иши»ни ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қиладилар.

УРГАНЧДА БОЖХОНА

Урганчда божхона бўлими очилди. Энди Хоразмдан хорижий мамлакатларга олиб кетиладиган қишлоқ хўжалик ва саноат маҳсулотларининг ҳаммаси СССР бож назорати қоидаларига биноан ана шу бўлим ходимлари томонидан расмийлаштирилади.

Бунинг учун шу вақтгача Бухоро, Самарқанд ва Тошкентдан вилоятга мутахассислар таклиф этиларди. Ушбу шаҳарларнинг вакиллари молларни кўздан кечириш учун ўз вақтида етиб кела олмаган вақтлар ҳам бўлган. Ана ўшанда неча ўнлаб тонна маҳаллий маҳсулотни божхона кўздан кечирадиган ерларга қўшимча равишда олиб боришга тўғри келарди. Натижада катта сарф-харажатлар бўларди.

Хоразм божхонаси хорижий мамлакатлар билан ташқи иқтисодий алоқалар вилоят уюшмаси ва халқ депутатларининг ташаббусига асосан тузилди.

ЎЗАРО ФОЙДАЛИ АЛОҚА

Бутуниттифоқ «Конверсия» консернининг «Турон» деб аталган Наманган бўлими маҳаллий ресурслардан фойдаланиш йўлини топди ва ажнабий шериклар билан ўзаро фойдали алоқаларни йўлга қўйди.

Чунончи, шойи ишлаб чиқаришдан қолган чиқиндилар маҳаллий аврли газламалар бирлашмасига катта фойда келтирмоқда. Маълум бўлишича, Венгрия фирмалари ана шу чиқинди эвазига автомат пардозлаш линияларини етказиб беришга тайёр туришибди. Вилоятда «Турон» ёрдамида ғишт қолиплайдиган кўчма заводлар синови бошланди. Бу ерга яқин кунлар ичида бир марта фойдаланиладиган шишалар ва қутилар келтирилади. Шундай қилиб, идишлар тақчиллигига барҳам берилади. Духоба, сочиқ ишлаб чиқарадиган фабрикалар учун ускуналар етказиб берилиши кутилмоқда.

«Турон»нинг таклифига мувофиқ хитойлик иккинчи делегация — электрончилар ва шифокорлар вилоятга келишди. Пекиндаги касалхоналардан бирининг бош шифокори Ань Хонгда наманганлик мутахассислар учун малака ошириш курсларини ташкил этди. Энди поликлиника, касалхона ва халқ табобати дорихонасини очиш мўлжалланмоқда.

АТРОФ МУҲИТИ ВА БИЗ

ТАБИАТ ЯРАСИ БИТМАЙДИ

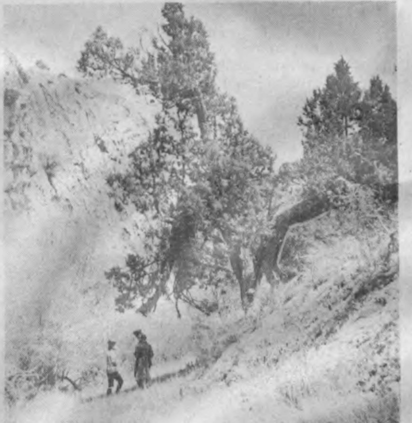

1978 йил февраль ойида ташкил этилган Зомин халқ боғи ҳудудлари 44.244 гектарни ташкил этади. Табиий манзаралари, ўрмонларига кўра бу боғ жумҳуриятнинг энг сўлим жойи ҳисобланади. Олимлар уни «минтақа ўпкаси», халқ эса «Ўзбекистон Швейцарияси» деб атайди. Дарҳақиқат, Зомин халқ боғи туризм ва дам олиш учун қулай ер. Ёзнинг иссиқ кунларида ҳам чўққиларидан қор аримайдиган осмонўпар тоғлар, қалин арчазорлар ва далалар бу ерга келган кишилар эътиборини тортади.

Халқ боғини ташкил этишдан мақсад табиатни муҳофаза қилиш, айниқса ноёб арчазорлар, илмий аҳамиятга молик ўсимликлар ва ҳайвонларни қўриқлашдан иборат. Бу ерларда илмий тадқиқот ишлари мунтазам олиб борилиши шундан далолат беради. Узоқ-яқиндан келган меҳмонлар халқ боғи манзаралари, диққатга сазовор жойлари билан танишадилар. Шундай экан, атроф муҳитини муҳофаза қилиш, табиатнинг бу сўлим бурчагини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш, ёшлар ўртасида тарбиявий ишлар олиб бориш боғ ходимлари фаолиятидан кенг ўрин олиши лозим. Белгиланган ҳудудларда меҳнаткашларнинг дам олишини ташкил этиш, турли спорт мусобақаларини ўтказиш, туристлар бўладиган маршрутларни ўзлаштиришда ёрдам берилиши керак. Ўсимликларнинг янги навларини ўстириш, ноёб жониворларни парвариш қилиш йўли билан халқ боғи ҳайвонот ва наботот оламини бойитиш ҳам муҳим вазифалар жумласидандир.

АМАЛДА ШУНДАЙ БЎЛАЯПТИМИ! ЎН ИККИ ЙИЛ МОБАЙНИДА ҚАНДАЙ ИШЛАР ҚИЛИНДИ!

Табиатнинг бу сўлим бурчаги халқ боғи деб ном олиши билан қашшоқларча яшашга маҳкум этилди, яъни турли идораларга хизмат қила бошлади. Халқ боғи мақомининг берилиши унинг дахлсиз бўлишини таъминлаши, ерлар бўлиниб кетмаслиги, пансионатлар, посёлкалар, санаторийлар режали тарзда қурилиши, ножўя ишларга йўл қўйилмаслиги зарур эди. Эндиликда орқага қайтиб бўлмайди. Табиатни муҳофаза қилишни оғир шароитда олиб боришга тўғри келади. Халқ боғининг ҳуқуқи ва вазифалари чекланган, кам маблағ ажратилади, транспорт ва техника таъминоти суст, илмий ишлар талаб даражасида олиб борилмайди.

Халқ боғини ривожлантириш режаларида кўзда тутилган томоша майдончалари, чойхоналар, овқатланиш жойлари, автомашиналар турадиган ерлар, туристлар юрадиган сўқмоқлар ва маршрутларни барпо қилиш тадбирларининг бирортаси амалга оширилгани йўқ, туризм бюроси билан алоқа ўрнатилмаган. Тартиббузарлар халқ боғининг барча бурчакларида ўзларини эркин сезишларига сабаб мана шунда. Кейинги ўн йил мобайнида ҳайвонлар ва қушлар сони кескин камайди. Илгари ёввойи чўчқалар, какликлар кўп учрарди. Эндиликда улар кам кўринадиган бўлиб қолди. Тартиббузарлар тиш-тирноқларигача қуролланганлар. Улар транспорт воситаларига, ҳатто кечаси ҳам яхши кўрсатадиган дурбинлар, қуролларга эга. Бир неча йил муқаддам тўнғизларни овлашда ҳатто гранаталардан фойдаланиш ҳоллари рўй берган эди. Бечора божмонлар уларга қандай қаршилик кўрсатишлари мумкин?

Ўн икки йил мобайнида боғни ўзлаштириш юзасидан ҳеч қандай иш қилинмади. Фақат яқинда жумҳурият матбуотида танқидий чиқиш бўлганидан кейингина «ГАЗ-66» автомашинаси ажратиб берилди. Махсус техника у ёқда турсин, ҳатто бирорта яроқли трактор ҳам йўқ. Ҳолбуки, улар халқ боғига ниҳоятда зарур. Арчазорга ўт кетса, божмонлар уни қўлда ўчирадими? Ўтган йили «Зомин» санаторийси яқинидаги 3,5 гектар арчазор қисқа вақт ичида ёниб кетди. Уни ўчиришда юзлаб кишилар қатнашдилар. Бу ҳақдаги хабар оғиздан оғизга ўтиб, одамларга етиб борди. Рация қани? Телефон-чи? Агар ёнғин одамлардан узоқ ерда чиққанида, улар бундан бехабар қолганларида, оқибат нима билан тугашини бир тасаввур қилиб кўринг-а? Йўлга чиқиб, транспорт топгунча — арчазорлар ёниб кул бўлади-ку, ахир! Ўрмончилар ва муҳофаза органларида ҳатто мотоцикл ҳам йўқ. Уларнинг айримларидагина от бор, холос. Уларни тез-тез йўл ёқасида ўтган-кетган машиналарни тўхтатиш учун қўл кўтариб турган ҳолда кўрасиз.

Қисқаси, ҳал қилиниши лозим бўлган муаммолар йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Жамоатчиликнинг қўлидан бирор иш келмаяпти. «Ўзбек ўрмони» бирлашмаси эса Зомин тоғларидаги халқ боғини тиклаш юзасидан зарур чоралар кўрмаяпти.

ТОҒЛАРНИ «ЎЗЛАШТИРИШ» НИМА БЕРДИ!

Асфальтланган ажойиб йўл қурилиши билан гўё бу ерлар обод бўлиб кетганга ўхшайди. Эндиликда ўз машиналарида келаётган одамлар шу даражада кўпайдики, «Ўзбекистон Швейцария»си бунга бардош бераолармикин? Ҳар йили мавсумда бу йўлдан халқ боғи томон беш-олти мингта автомобиль ўтади. Бу атроф муҳитига қандай таъсир қилишини бир ўйлаб кўринг. «Зомин» санаторийси теварагига ҳар куни 1,5 мингдан ортиқ киши келади. Бунинг ҳам ўзига хос хавф-хатари бор: улар келиб-кетгандан кейин ёнғин чиқиши мумкин. Қисқаси, халқ боғида туризмни талаб даражасида ташкил этиш муаммоси кўндаланг бўлди. Табиатни «шу тарзда ёпирилиб келиш»дан қандай сақлаш мумкин? Ахир, ҳар сафар одамлар бўлган жойларда қанчадан-қанча ахлат қолади. Устига-устак сайр қилувчилар арча шохларини, турли гулларни пайҳон қиладилар. Халқ боғи ҳудудларида ўсадиган ўтлар ва ўсимликларнинг ярмидан кўпроғи Қизил китобга киритилган. Демак, юқоридаги каби ҳоллар қанчалар қимматга тушиши аён.

Айниқса қурувчилар табиатга катта зарар етказдилар. Улар санаторий барпо қилишни ўн беш йилдан бери давом эттираяптилар. Бу иш ҳалибери тугамаса керак. Жиззах вилоят агросаноат қурилиши бошқармасига қарашли 3-трестнинг ташкилотлари эндиликда тугатилди, шу боис табиатга етказган зарарлари учун жавоб беришмайди. Зиён эса ниҳоятда катта. Бўлажак ўн олти қаватли меҳмонхонага сув узатиш учун портлатиш ишлари олиб борилганлиги оқибатида ўнлаб гектар арчазорлар ваҳшийларча йўқ қилинди. 300 тага яқин чашма қуриди. Бир пайтлар яшнаб ётган бу ер шип-шийдам бўлиб қолди. Меҳмонхона эса ташландиқ ҳолда турибди. Мана сизга хўжасизлик!

Эндиликда Ўриклисой ҳам ниҳоятда кўримсиз бўлиб қолди. Қурилиш чиқиндилари билан ифлосланди, қирғоқларида темир-терсак, ва блоклар тўлиб-тошган. Ўрикзорлар кесиб юборилди. Қурилган коттежлар вайрон, 227 ўқувчига мўлжалланган комплекс мактаб ташландиқ ҳолда. Бунга ким айбдор? Жавоб берадиган киши йўқ.

«Зомин» санаторийси 500 ўринли бўлиб, унинг қурилиши яхши ният билан бошланганди. Афсуски, бу иншоот ҳам чала қолди, тозалаш иншоотлари ниҳоясига етказилмади. Ахлат ва чиқиндилар сойга ташланмоқда. Ҳолбуки, оқимнинг қуйи қисмида минглаб кишилар яшайдилар. Аҳоли ҳали ҳам сой сувини истеъмол қилади. Шундай экан, Ўриклисойни тоза ҳолда сақлаш керак.

ЗАРАР ЎРНИНИ КИМ ҚОПЛАЙДИ!

Табиатдан нима керак бўлса — олаяпмиз. Аммо ҳеч нарса қайтармаяпмиз. Қисқаси, унга ҳар тарафлама зарар етказилмоқда. Матбуотда халқ боғи ерларида юрганлик учун тўланадиган ҳақни кўпайтириш тўғрисидаги масала бир неча бор кўтарилиб чиқилди. 50 тийин нима деган гап? Дам олувчилар олдига бирон-бир шарт қўймайдиган рамзий нарх. Мана шунинг учун ҳам кўп нарсага масъулиятсизларча муносабатда бўлинмоқда. Етказилган зарар учун солинадиган жарима ҳам кам миқдорда бўлганлиги учун тартиббузарлар чўчишмаяпти. Иш тўсиқлар олдида машиналардан арча шохлари, доривор ўт ва ўсимликларни тортиб олиш билан тугайди. Район молия бўлими ГАИ постларида туристлар бораётган автомобилларга 8 сўмдан оладиган бўлди. Бу фойда келтирмаяпти. Тушган пулларнинг бир тийини ҳам халқ боғини ривожлантиришга сарфланмаяпти. Ваҳоланки, туризм ҳисобига молиявий аҳволни ўнглаб олиш мумкин. Пансионатлар ва санаторийлар қурган ташкилотлардан улардан фойдаланаётганликлари учун муайян даражада пул ундириш ҳам халқ боғини кенгайтириш ишларига сарфланиши лозим. Шундай нуфузли комиссия тузиш керакки, бу юқоридаги муҳим масалани ҳал этиш имконини берсин. Ўзбекистондаги биринчи халқ боғига оид масалаларни ҳал этмай уни шу даражада қолдириш кечириб бўлмас ҳолдир. У халқаро аҳамиятга эга эканлигини, чет эллик олимлар ўртасида ҳам зўр қизиқиш уйғотаётганлигини унутмаслик керак.

ХАЛҚ БОҒИ НИМАСИ БИЛАН БОЙ!

Халқ боғига нимаики ажратиб берилган бўлса, ҳаммаси мўъжиза ҳисобланади. Унинг ерлари тақиқланган, қўриқланадиган минтақаларга бўлинади. Бунга Зомин тоғ-ўрмон қўриқхонаси киради. У илмий аҳамиятга молик бўлиб, жумҳуриятдаги ўсимликлар хазинахонаси ҳисобланади. Бу ерда Қизил китобга кирган гиёҳлар учрайди.

Ўрта Осиё ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институтининг Кулсой таянч пункти қўриқхона билан ёнма-ён жойлашган. Муҳофаза қилинадиган ерларда ҳар қандай хўжалик фаолияти юритиш тақиқланган. Фақат илмий тадқиқот ишларини олиб бориш мумкин. Бу ерга туристлар ҳам, дам олувчилар ҳам қўйилмайди.

Бошқа ерларга эса туристлар ҳам, дам олувчилар ҳам, қисқаси барча хоҳловчилар келишлари мумкин. Бу ҳудудлар ўрмонлар, гўзал табиат манзараларига эга. Она табиат қўли билан барча нарса бир-бирига узвий боғланган ҳолда яратилганки, тоғли ерлар ўтлоқлар билан туташиб кетади. Арчалар хилма-хил. Улар халқ боғи ерларининг 55 фоизини ташкил этади. Бу ажойиб дарахтлар орасида минг йилдан кўп умр кўрган хиллари ҳам учрайди.

Халқ боғининг ўсимлик дунёси ниҳоятда бой ва ранг-баранг. Бу ерда гиёҳларнинг 50 тагача тури учрайди. Уларнинг 27 хили доривор ўсимликлардир. Сариқчой, зирк, маймунжон, қорағат, бутасимон узум ва бошқалар ана шулар жумласидандир. Шуниси диққатга сазоворки, халқ боғи ҳудудларида ўсадиган ўтларнинг кўпчилиги бошқа ерларда учрамайди, фақат жойлардагина сақланиб қолган.

Ҳайвонот олами ҳам бойлиги ва ранг-баранглиги билан кишилар эътиборини тортади. Бу ерда 27 хил ноёб жониворлар учрайди. Ўрмонларни бошпана қилган қўнғир айиқ, латча, Туркистон силовсини, олмахон, тулки, жайра, қуён, бўрилар бунинг далилидир. Северцев қўйлари, Мензбир суғурлари , еликлар, бурама шохли эчкилар йўқолиб кетаётган жониворлар жумласига киради.

Бу ерларда қушлар ҳам ниҳоятда кўп. Уларнинг 90 дан ортиқ тури учрайди. Ер юзида ниҳоятда камайиб кетган қушлар — қора лайлаклар ҳам кейинги йилларда халқ боғи ерларидан бошпана топди. Бедана, каклик, улар, Туркистон тустовуғи, маймунқуш, журчи, саъва, тентаққуш каби қанотлилар анчагина. Бургутнинг ҳам кўпгина турлари учрайди. Қисқаси, халқ боғи ерларида муҳофаза қилинадиган жониворлар кўп.

Бу ерларда илонларнинг ҳам ноёб турлари бор. Лекин халқ боғи ҳудудларида ов қилиш қатъиян ман қилинган. Ўқ отиш мутлақо мумкин эмас. Шунга қарамай ноёб жониворларни қўлга тушириб, пул топиш пайида бўлган тартиббузарлар учрамоқда. Қурилишлар пайтида қуён, тўнғиз отилган, табиий бойликларга зарар етказилганди.

ЮНЕСКОнинг бош анжумани 1972 йил ноябрда инсониятнинг маданий ва тарбиий меросини сақлаш тўғрисида қарор қабул қилди. Ундан одамлар ўртасида зўр қизиқиш уйғотадиган табиат манзаралари биринчи бўлиб ўрин олди. Шу нуқтаи назардан қараганда халқ боғининг ҳам аҳамияти ниҳоятда каттадир. Бу ерда ана шундай жойлар 60 тадан ортади. «Ўрикли» пансионати айниқса ажойиб манзараларга бой. Баланд қоялар куннинг турли вақтида турлича кўриниш кашф этади. Дарахтзорларда айиқлар, тоғ эчкилари, силовсин ва бўрилар дайдиб юради.

Қирққиз, Чортанги, Учулоқ, Қашқасув, Қизилмозор ва бошқа ерлар табиати ҳам гўзал. Хуллас, халқ боғининг барча ҳудудлари нимаси билан эътиборни тортади. Хоҳласанг, расм чиз, эсдаликка суратга туш.

ТАБИАТНИ ҚЎРИҚЛАШ — ҲАММАНИНГ ИШИ

Тоғли ерларнинг маданий қатлами қалинлиги 5 сантиметрдан ошмайди. Шу сабабдан автомобиллар изи беш-олти йилгача сақланиб қолади. Кучли ёмғирлар ёққан пайтларда тупроқ ювилиб кетиши мумкин. Қисқаси, эрозия рўй бериш эҳтимоли кучли.

Демак, биз бу ерлар табиатига зарар етказиш орқали ўз қўлимиз билан мина қўяётганга ўхшаймиз. Лекин тупроқ, ўсимликлар, ҳаво, сувни ёғингарчиликдан сўнг таҳлил этиш тўғрисида ўйламаймиз. Ҳолбуки, шундай қилишимиз зарур. Сойлар бўйидаги дарахтлар қуримоқда, арчалар кесилмоқда. Устига устак кейинги йилларда касалланган дарахтларни кесиб юборишга тўғри келмоқда.

Ёввойи ҳайвонлар ҳам касалликларга чалинмоқда. Булар майда-чуйда, арзимас нарсалар эмас.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, бошқа мамлакатлардаги халқ боғлари бевосита давлат назорати остида, ҳатто президентлар эътиборида бўлади. Мисол учун Нигерия ёки АҚШни олайлик. Афсуски, бизда бундай эмас. Ҳамма нарса ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Буларнинг ҳаммаси табиий офатлар, ҳалокатларнинг рўй беришига сабаб бўлмоқда.

Шуни айтишни истардикки, табиатга муносабатда ҳушёр ва сезгир бўлайлик. Уни онамиздек севайлик. Ахир, биз унинг фарзандларимиз.

О. АДИЯНОВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

СУРАТЛАРДА: халқ боғи устаси Р. Азимов; вертолётда ўрмонни назорат қилиш; Супадаги бу икки ажойиб дарахт ёши минг йилдан ошди; Чортангига кириш жойи.

Муаллиф олган суратлар.

ЯНА ОРОЛ ҲАҚИДА

Нукусда ўз ишини давом эттираётган «Орол танглиги: вужудга келиш сабаблари ва ҳал этиш йўллари» халқаро анжумани иштирокчиларининг бутун диққат эътибори ана шу саволга жавоб топишга қаратилган.

Анжуман иштирокчилари икки гуруҳга бўлиниб, Орол денгизи устидан учиб ўтдилар, қайғули ёдгорлик бўлиб қолган кемалар «қабристони»да, Мўйноқ районидаги балиқчилик комбинати ва Учсой посёлкасида бўлдилар, Чимбой ва Тахтакўпир районларига бориб, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиали табиий фанлар комплекс илмгоҳининг тажриба майдонларини, шолизорлар ҳамда чорвачилик комплексларини кўздан кечирдилар.

Кеча эса Қорақалпоғистон пойтахтидаги санъат саройида ялпи мажлис бўлиб ўтди. Анжуман қатнашчилари минтақадаги экология танглигининг бошланғич сабаблари ва уни бартараф этишнинг эҳтимол тутилган йўналишлари тўғрисида фикрлашдилар.

Анжуман ишида танаффус эълон қилинганида ЎзТАГ мухбирлари шу масалалар юзасидан «Орол» илмий-тадқиқот мувофиқлаштириш маркази раисининг ўринбосари **Н. Ф. Глазовский** билан суҳбатлашдилар.

— Кейинги 30 йил ичида минтақадаги экин майдонлари икки баравар кўпайди, ҳозир Амударё билан Сирдарёнинг амалда ҳамма суви суғориш учун олинмоқда, — деди у. — Айни пайтда, янги ерларни ўзлаштириш давом этаётганлигига қарамай, ялпи ҳосил камайиб, унинг таннархи ошмоқда. Ваҳоланки, бу — қишлоқ хўжалигига муносабатни ўзгартириш кераклигидан далолат берувчи асосий омилдир. Бунинг устига, миллий бойлик — ернинг бир миллион гектарга яқин қисми ҳозирнинг ўзидаёқ оборотдан чиқариб юборилган. Ўрта Осиё жумҳуриятларида шўрланган ерлар Тожикистондаги 35 фоиз билан Туркманистондаги 80 фоиз оралиғида бўлиб турибди.

— Хориждан келган олимлардан қайси бирининг анжуманда қилган маърузаси сизга кўпроқ маъқул бўлди?

— АҚШдаги «Ворлд воч» илмгоҳининг президенти Лестер Браун ўз маърузасида гарчи кўлами жиҳатидан кичикроқ бўлсада Оролдагига ўхшаш, оқилона ечими топилган муаммоларни акс эттирди. Миссисипи ҳавзасидаги суғориладиган деҳқончилик инқирозга юз тутабошлаганида олимларнинг талабига биноан дарёнинг ҳар бир штатдан оқиб ўтадиган қисм учун жавобгарлик қонун йўли билан шу штатлар зиммасига юкланди. Қонунни бузганларга жарима солинди. Америкалик ҳамкасбимиз буни сувдан фойдаланишнинг иқтисодий дастури деб атади ва Ўрта Осиё минтақасида ҳозир сув ресурсларидан бозор қоидаларига кўра фойдаланиш ғоят зарур эканлигини ҳамда шу муносабат билан Оролни маблағлар кони деб ҳисоблаш мумкинлигини таъкидлади...

Фақат ажнабий олимларнинг таклифларигина қизиқарли бўлгани йўқ. «Орол» илмий-тадқиқот мувофиқлаштириш марказига Орол танглигини бартараф этишга бағишланган 200 га яқин лойиҳа тушди. Уларнинг аксариятини шартли тарзда тўрт гуруҳга бўлиш мумкин: ирригацияда сувни тежаш, ер ости сувларини ўзлаштириш, оқава сувларни тозалаш, қайта ишлатиш ва ниҳоят, олисдан — Сибирь ва Каспий сувларини олиб келиш лойиҳалари шулар жумласидандир. Бу гуруҳларнинг ҳар бирида эътиборга лойиқ фикрлар бор. Совет мутахассисларининг ҳисоб-китобларига қараганда, ирригацияда сувни тежаш технологияларини жорий этиш таклиф қилинган лойиҳалар энг арзон ҳисобланади. Буни Иттифоқ Министрлар Кенгаши ҳузуридаги фавқулодда вазиятлар комиссияси раисининг ўринбосари А. П. Циганков ўз нутқида 1995 йилдан аввал кенг миқёсли программа учун маблағ ажратилмаслигини эслатиб ўтганлиги муносабати билан таъкидлаяпман.

— Сизнингча, Орол муаммосини ҳал этишда мазкур анжуманнинг аҳамияти қандай?

— Биз буни фақат жумҳуриятлараро ёхуд иттифоқ даражасида ҳал этиш мумкинлигига, бусиз барча сайҳаракатлар зое кетишига яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Тангликни бартараф этиш йўллари тўғрисида нафақат олимлар, шу билан бирга сиёсатчилар, давлат арбоблари, жумҳуриятлар раҳбарлари ҳам бош қотиришлари лозим. Биз анжуман тугаганидан кейин ҳукуматга тақдим этадиган тавсияномалар фақат минтақалараро шартнома тузилган тақдирдагина амалга ошириш учун ҳақиқий имкониятга эга бўлади.

ҲАММАМИЗНИНГ ДАРДИМИЗ

Жумҳурият сув хўжалик кенгаши ўз ишини Орол денгизи ҳавзасининг сув ва ер ресурсларидан тўла-тўкис фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш чизмаларини муҳокама этишдан бошлади. Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигида кенгашнинг биринчи мажлиси бўлди.

Ўткир мунозаралардан сўнг чизма жумҳурият ва минтақа шароитларига жавоб бера олмайди, деб рад этилди. Союзгипроводхоз базасида ташкил этилган Совинтервод институти вакилларига — лойиҳани ишлаб чиққан кишиларга фикр-мулоҳазалар ва уни қайта ишлаш юзасидан аниқ таклифлар айтилди.

Кенгашга ирригаторлар ва мелиораторлар, турли идораларнинг мутахассислари, жамоат ташкилотларининг фаоллари, ёзувчилар, журналистлар кирган. Мажлисда таъкидланганидек сув хўжалиги муаммолари ҳозир айниқса ўткирлашиб кетди. Турли тушунчаларнинг тарафдорлари ўлкамиз экологиясининг аҳволи учун чин дилларидан қуйинар эканлар, ўз вақтлари ва кучларини баҳсларга сарфлашмоқда, муҳолифлик қилишмоқда. Бу эса фақат ишга зарар келтиради. Кенгашнинг тузилиши куч-ғайратларни бирлаштиришга, сув истеъмол қилувчи тармоқлар фаолиятини кўпчилик бўлиб мувофиқлаштириб туришга, сув ресурслари танқислиги тобора кучайиб бораётган пайтда ва нохуш экологик аҳвол шароитида ягона иқтисодий ва илмий-техникавий сиёсат ўтказишга имкон беради.

(ЎзТАГ).

СЎНГГИ СОАТДА

ПРАГА. Чехословакия Коммунистик партияси ноябрь ойида бўладиган XIX съездига тайёргарлик давом этмоқда, Шу муносабат билан чехия ва моравия компартияларининг район конференциялари бўлиб ўтди. Бундай конференциялар дам олиш кунлари чехия жумҳуриятининг 21 та районида ўтказилди. Съездолди ҳужжатларини муҳокама қилиш ва Чехословакия коммунистлари партиясининг янги номи ҳақида мунозара ўтказиш конференцияларнинг кун тартибидан ўрин олган. Анжуманларнинг кўпгина қатнашчилари Чехословакия коммунистик партиясининг эски номини сақлаб қолиш тарафдоридирлар.

—●—

СОФИЯ. Болгариянинг Велинград сайлов районида бўлиб ўтган қўшимча парламент сайловининг расмий якунлари чиқарилди. Социалистлар партиясидан депутат Атанас Семержиев жумҳурият вице-президенти лавозимига сайлангани муносабати билан қўшимча парламент сайлови ўтказилган эди.

Буюк халқ мажлисида депутатлик мандатига турли сиёсий кучлардан беш номзод даъвогарлик қилди. Лекин Болгария социалистик партиясининг вакили Илко Илиев билан демократик кучлар иттифоқи номзоди Александр Попов ўртасидаги кураш айниқса қизғин тус олди. Александр Попов овозларнинг қарийб 60 фоизини олиб, ғалаба қозонди.

—●—

НЬЮ-ЙОРК. Бу ердаги Жекоб Жавитс номли халқаро конгресслар марказида Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишлаган кенгаш қатнашчилари бўлган давлатлар ташқи ишлар вазирларининг учрашуви бошланди. Мана шу муҳим анжуманда Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш қатнашчилари бўлган 35 мамлакат ташқи сиёсий маҳкамаларининг бошлиқлари қатнашмоқдалар.

Вазирлар икки кун мобайнида Европа мамлакатлари, АҚШ ва Канада раҳбарларининг шу йил ноябрь ойида Парижда бўладиган кенгашига қандай тайёргарлик кўрилаётганини муҳокама қиладилар. 35 давлатнинг Нью-Йоркда тўпланган ташқи ишлар вазирларига яқин бўлган хабардор доираларда таъкидланаётганидек, Парижда Хельсинки жараёнининг барча йўналишлари юзасидан катта аҳдлашувларга эришиш, Европанинг келажакдаги қурилиши тўғрисида қарорлар қабул қилиш учун реал истиқбол бор.

—●—

МАНАГУА. Сандиночилар назорат қилиб турган меҳнаткашлар миллий фронти (ММФ) ҳукуматнинг иқтисодий сиёсатига қарши норозилик белгиси остида Никарагуада фуқаролар бўйсунмаслиги кампаниясини бошлади. Пойтахтда ва жумҳуриятнинг кўпгина бошқа шаҳарларида сандиночилар касаба уюшмалари тарафдорларининг оммавий намойишлари бўлиб ўтди. Президент маҳкамаси биноси олдидаги намойишда 6 минг киши қатнашди. Полиция билан тўқнашув бўлмади.

Манагуадаги митингда сўзга чиққан ММФ раҳбари Лусио Хименес бошланган норозилик ҳаракатлари «халқ манфаатларига зид иқтисодий сиёсат ўтказаётган» ҳукуматга нисбатан огоҳлантиришдир, деб таъкидлади. У маъмурлардан кенг халқ оммасининг қашшоқлашувига олиб келадиган чора-тадбирлардан воз кечишни талаб қилди. Лусио Хименес ММФ ҳукумат билан музокараларни бошлашини ҳам хабар қилди. Музокаралар чоғида сандиночилар касаба уюшмалари ўз талабларини баён этадилар. Улар, жумладан, давлат секторида иш билан таъминланишга кафолот берилишини, асосий коммунал хизмат ҳақи оширилмаслигини, қишлоқда ер муаммоси ҳал этилишини, президентнинг бир қанча декретлари, шу жумладан мусодара қилинган ерларни ва бошқа мулкларни собиқ эгаларига қайтариб беришга, шунингдек ижтимоий эҳтиёжлар учун бюджет маблағларини сақлаб қолишга тааллуқли декретлари бекор қилинишини талаб этмоқдалар.

—●—

ҚОҲИРА. Саудия маъмурлари Иорданияга қироллик ҳудудидан Иордания юк машиналарининг қатнашига рухсат беришдан бош тортдилар, деб хабар қилди Исроил радиоси.

Бу Саудия Арабистони ҳукуматининг Форс кўрфазидаги можарода Ироқни у ёки бу даражада қўллаб-қувватлаётган араб давлатларига нисбатан кўраётган чораларидан биридир.

Ўз навбатида Иордания ҳукумати Саудия Арабистонига ва Форс кўрфазидаги бошқа араб давлатлари томон йўлга чиққан оғир юкли автомобиллар қатновига тўсқинлик қила бошлади. Форс кўрфазида АҚШ, Европа ва араб давлатларининг, жаҳондаги бошқа мамлакатларнинг ҳарбий қисмларидан иборат кўп миллатли кучлар жойлаштирган бўлиб, улар Ироқнинг босқинчи қўшинлари Қувайт ҳудудидан дарҳол олиб чиқиб кетилишини ва у ерда қонуний ҳукумат тикланишини талаб қилмоқдалар.

Исроил ҳукумати аҳолига противогазлар тарқатиш тўғрисида қарор қабул қилди. Исроил радиосининг хабар беришича, противогазлар келаси ҳафтадан бошлаб узоқ вақт ичида босқичма-босқич тақсимланади. Дастлаб у мамлакат шимолидаги, жанубидаги ва марказидаги учта манзилгоҳ аҳолисига берилади.

Исроил армиясининг матбуот ишлари билан шуғулланувчи котиби Нахман Шай ҳукуматнинг бу қарорини шарҳлар экан, кимёвий қуролдан якка тартибда ҳимоя қилиш воситаларининг босқичма-босқич тарқатилиши мамлакат ҳарбий ҳолатга ўтган деган маънони англатмайди, деб таъкидлади.

Маълумки, Ироқ президенти Саддам Ҳусайн агар асосан Америка қўшинларидан иборат Форс кўрфазидаги кўп миллатли кучлар Ироққа қарши уруш ҳаракатларини бошлагудек бўлса, биз Исроилга қарши кимёвий қурол ишлатамиз, деб бир неча марта дўқ-пўписа қилган эди.

—●—

ДЕҲЛИ. Деҳлида ва Ҳиндистоннинг бошқа шаҳарларида Ҳиндистон миллий конгресси (и) партияси уюштирган жуда катта «Ҳамжиҳатлик юриши» бошланди. Турли диний жамоаларининг вакиллари ўртасидаги миллий бирликни ва қардошларча муносабатларни мустаҳкамлаш шиорлари остида ўтказилаётган пойтахтдаги кўп минг кишилик юришга парламент оппозициясининг раҳбари, Ҳиндистон миллий конгресси (и) раиси Ражив Ганди бошчилик қилди.

Юриш қатнашчилари ҳар бир ҳинд учун муқаддас бўлган Раж Гхат ёдгорлиги —Ҳиндистон миллий озодлик ҳаракати раҳбари Маҳатма Гандининг жасади куйдирилган жойдан йўлга отландилар. Шу тариқа улар бутун мамлакатда таваллуд куни нишонланаётган «Миллат отаси»нинг хотирасига чуқур ҳурмат бажо келтириш билан бир вақтда унинг миллатидан, диний эътиқодида ёки қайси қабилага мансублигидан қатъий назар одамлар ўртасидаги тенглик ва ўзаро ҳамжиҳатлик ғояларига содиқлигини ҳам тасдиқладилар. Маҳатма Ганди ўзининг бутун умри давомида ана шу ғояларни ҳимоя қилган эди.

Юриш бир неча босқичда давом этади ва Ҳиндистоннинг барча штатларини қамраб олади. Уни Ҳиндистоннинг таниқли сиёсат ва давлат арбоби Индира Ганди фожиали ҳалок бўлган кунда — 31 октябрда Деҳлида туғаллаш мўлжалланмоқда.

—●—

ВАШИНГТОН. Зимбабвенинг жануби-ғарбида, Ботсвана билан чегарадош ерда «Уангер» деб аталган миллий боғ бор. Ана шу боғда полициянинг махсус бўлинмаси билан отишма чоғида яширин ов билан шуғулланувчи 3 киши ўлдирилди. Бу 1990 йилда рўй берган шу хилдаги биринчи можародир, деб хабар қилди Хараредан ЮПИ ахборот бошқармаси.

Одатда Зимбабвенинг шимоли-ғарбида яширин овчиларга қарши кураш олиб борилади. Таъкидлашларига қараганда, у ерларда хорижий контрабандачилар билан алоқа қиладиган яширин овчиларнинг асосий базалари жойлашган.

Зимбабведа кейинги беш йил ичида полиция ва хавфсизлик кучлари билан тўқнашувларда каркидонларни яширин ов қиладиган юзга яқин киши ўлдирилганди. Полиция ва хавфсизлик кучлари бу жониворларни йўқолиб кетишдан асраб қолиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

(ТАСС).

Мактабислоҳоти

МЕҲР МЕВАСИ

Мактабни ҳаётимиз, замонамиз аҳволи руҳиясини ифодаловчи қон томирига қиёс этгим келади. Жамиятдаги, даврдаги ўзгаришлар, жараёнлар аввало шу соҳада намоён бўлади. Иқтисодий-сиёсий мустақиллик, ижтимоий-маданий юксалиш учун кескин, мураккаб кураш бораётган ҳозирги тарихий босқич мактаб ҳаётида қандай акс этаяпти? Фарғона вилоятининг Риштон ноҳиясидаги 49-ўрта мактабга йўл олар эканман, шу саволга жавоб олиш ҳақида ўйладим.

Атоқли ёзувчимиз Ойбек номи билан аталувчи ушбу билим даргоҳи Бешкапа қишлоғининг марказидаги «Н» шаклида бунёд этилган икки қаватли бинога жойлашган. Ён томонида эса каттагина спорт зали ҳам қурилган. Илгари эса бир қаватли, ягона бино бўлган, холос. Мактабга киришимиз билан энг аввало бадиий-эстетик жиҳатдан чиройли, ранг-баранг безалган манзара кўзга ташланади. Турли-туман стендлар, деворий газеталар... Шон-шуҳрат хонаси, айрим фанлар бўйича алоҳида заллар бор. Бунда Ҳаётжон Қорабоев, Ҳалимжон Бўтаев каби ўқитувчиларнинг ҳиссаси катта.

Мактабда 365 бола таълим олади. Уларга 35 ўқитувчи турли фанлардан сабоқ беради. Янги бино қурилгандан бери ўқиш бир навбатда олиб борилаяпти. Бу қўшимча машғулотлар ўтказиш, ҳар хил тўгараклар ишини жонлантириш имконини бермоқда.

— Ўн тўртта фан бўйича алоҳида хоналаримиз бор. Иложи борича замонавий талабларга мос бўлишига ҳаракат қилаяпмиз. Ҳаммаси техника воситалари билан жиҳозланган. Ҳаракатларимиз бекор кетмаяпти. Райондаги тажриба-намуна мактабларидан бири ҳисобланамиз. Она тили ва адабиёт, касб танлаш ихтисослиги хоналаримиз районда таянч кабинетлардир. Яқинда ЭҲМ — информатика кабинетини ҳам ташкил қилдик. 40 минг сўмлик жиҳозлар ўрнатилди. Микрокалькуляторлар ҳам бор. Умуман, бу кабинет 40 ўқувчига мўлжалланган.

— Ўқитувчилар ҳам, болалар ҳам хурсанд. Ўз кўзинг билан кўриб, ўз қўлинг билан ишлатиб ўрганганга нима етсин, — дейди мамнунлик билан мактаб директори Зайлобиддин Камолов.

Таълим-тарбия ишларининг яхшиланишида ўқитувчиларнинг жонкуярлиги, изланувчанлиги жуда муҳим. Она тили ва адабиёт муаллими Набижон Ортиқов шундай фазилатларга эга мураббийлардан. У Ойшахон Ғаниева, Саховат Мамадиева каби ҳамкасабалари билан бирга ўқувчиларнинг билимларини бойитиш, қизиқишларини кучайтириш учун турли тадбирларни амалга оширмоқда. Натижалар ҳам чакки эмас. Мактаб она тили ва адабиёт фани бўйича чуқур ўзлаштириш бериш ҳуқуқини олган. Шунинг учун бу йил ушбу фанлар бўйича жадвалдан ташқари ҳафтасига 22 соат қўшимча дарс белгиланган. Айниқса, «Ёш ижодкорлар» деб номланган тўгарак фаолияти диққатга сазовор.

Лаёқатли, қизиқувчан ўқувчилар уюшган тўгаракда мухбирлик сирларини ўргатиш, ижод дунёси билан таништириш, мусаввирликнинг, нутқ санъатининг нозикликларидан хабардор этиш каби турли йўналишда иш олиб борилади. Унинг аъзолари ноҳияда ўтказилган оммавий-маданий тадбирларда фаол иштирок этиб келишмоқда. Барно Бўтаева, Сафура Ўринбоева, Нилуфар Зуфарова, Соҳиба Ўринбоева сингари қобилиятли ўқувчиларнинг шеърлари, ҳикоя ва мақолалари ноҳия, вилоят матбуотида тез-тез эълон қилинмоқда.

Мактаб муаллимлар жамоаси орасида заҳматкаш, интилувчан мураббийлар кўпгина. Жуғрофия муаллими, методист-ўқитувчи Бахтиёр Мустафоқулов, физик Аҳмаджон Эгамов, бошланғич таълим устозлари Муҳаммад Толибжонов, Шокиржон Мақсудов, кимё муаллими Шокиржон Махпиралиев шулар жумласидан. Спорт борасидаги ютуқлар ҳам кўзга кўринарли. Жисмоний тарбия ўқитувчиси Зайлобиддин Мирзааҳмедовнинг келиши билан бу соҳа жонланиб кетди. Кейинги уч йил мобайнида ўсмирлар волейбол командаси район чемпионлигини қўлдан бермаяпти. Вилоят мусобақаларида ҳам фахрли ўринларни эгалламоқда. Шахмат-шашка, стол тенниси, енгил атлетика каби спорт турлари бўйича ҳам ўқувчилар ноҳия спартакиадаларида юқори натижаларга эришишмоқда.

Ўқувчиларнинг маънавий-жисмоний етук кишилар бўлиб вояга етишлари учун барча имконият ишга солинмоқда. Аммо муаммолар кўп. Яхшиси ўқитувчиларнинг сўзларини тинглаб кўрайлик...

Зайлобиддин Камолов (мактаб директори): — Ўқувчиларни бепул овқатлантириш ҳақида қарор чиққанига анча бўлди. Бизда эса овқатлантириш учун шароит йўқ. Ҳозирча янги жойга кўчган боғчанинг авария ҳолатидаги биносидан фойдаланишга мажбурмиз. Ноҳия Совети депутатлари 100 ўринли ошхона қуришга, мактабимизни газлаштиришга сўз беришган эди. Ваъда ваъдалигича қолиб кетди. Спорт залимиз бўлгани билан майдонимиз йўқ.

Абдусаттор Бўтаев (илмий бўлим мудири): — оталиқ ташкилотлар етарли эътибор беришмайди. Кадрларни жойлаштириш масаласида ҳам мактабларга мустақиллик бериш керак. Бунинг устига 4 йилдан бери янгича иш дастури асосида таълим бераяпмиз-у, ҳозиргача методик қўлланмалар, дарсликлар йўқ. Кўргазмали қуролларнинг, адабиётларнинг аксарияти эса рус тилида.

Шокиржон Мақсудов (бошланғич таълим ўқитувчиси): — Ўқувчилар яшайдиган ҳудуддаги турли муассасалар, ташкилотлар ҳам мактабга яқиндан ёрдам беришса. Бунинг учун истак бўлса, ҳар хил йўлларини топиш мумкин. Яна бир муаммо: мактабимиздаги уч нафар ўқитувчининг болаларини боғчага олишмади. Чунки боғча «Ўзбекистон 50 йиллиги» совхозига қарашли. Фақат совхоз ишчиларининг фарзандларини олишар экан. Бунақа айирмачиликдан кимга фойда?! Ҳар бир қишлоқда маорифнинг боғчасини очиб бўлмайди-ку, ахир.

Муаммолар, мунозарали масалалар кўп, албатта. Ҳар бирининг замирида ижтимоий-иқтисодий номукаммаллик асоратлари бор. Халқ таълими равнақи улуғ касб эгалари — ўқитувчиларнинг ёш авлодни камолотга етказиш йўлидаги интилишлари, изланишлари туфайли рўёбга чиқади. Лекин куч бирликда деган гап бор. Келажагимизнинг порлоқ бўлиши учун бирлик, якдиллик зарур. Айниқса, умумий ўрта таълим борасида тубдан ўзгаришлар қилишни биргина маориф ходимларига ташлаб қўймаслигимиз керак.

Т. РАҲИМОВ.

ЎЛКАМИЗДА ОЛТИН КУЗ

Ҳар фаслнинг ўз хислати бор,
Ҳар фаслнинг ўз фазилати.
Кумуш қишдан, зумрад баҳордан
Қолишмайди кузнинг зийнати.

Шоир куйлаганидек, куз зийнати мудом ўзгача. У қўйни-қўнжи совғага тўлиб, набираларини кўргани келган саховатли бободеҳқонни эслатади. Ишкомларда заррин марварид каби жилваланиб турган ҳусайнию ҳасайнилар кўзни қувнатади, мажнунтолдек ибо билан шохин эгган анорларнинг ҳусни ўзгача. Полизлардан интиқ боқар қовуну тарвуз, зеро ўлкамизда олтин куз!

Янги давр нафасидан қад тиклаган халқнинг руҳи-кайфияти ортиб бормоқда. Кекса тарих қатларида қолиб кетган эзгу одатлар, ўзга юртдан босиб келган нокас урфлар соясида қадрин йўқотаёзган миллий анъаналар қайта тикланиши нур устига нур бўлди. Навруз каби кўҳна байрам — Меҳржон тўкин кузнинг баракали хирмонини яна мадҳ этмоққа бел боғлади. Бу айём далаларда тўкилган пешона тери эвазига яратилган мўл ҳосил сарҳисоб қилинади, омборларга ғамланган, қишнинг қировли кунларига аталган нозу неъматлар тахминан чоғлаб кўрилади. Ниятлар рўёбга чиқару ёруғ бўлар юз, зеро ўлкамизда олтин куз!

Тўқлик-тўкинлик ҳамиша хурсандчилик, шодлик манбаи. Тўқ уйда ташвиш йўқ. Деҳқон ҳовлисига ғалладан тортиб, ем-хашаккача уюлса, тўй қилиш, меҳмон чақириш пайига тушади. Меҳнат қилиб топган ҳалол нонини эл-юрт билан баҳам кўриш орзусида дастурхон ёзади. Шунда лобар қизлар зебо ясаниб, меҳмонларга пешвоз чиқар, қўлларида тутиб нон-насиба-туз, зеро ўлкамизда олтин куз!

Мана шундай «Олтин куз» байрами яқинда Фарғона вилоятининг Қувасой шаҳрида бўлиб ўтди. Дўстликни мадҳ этувчи бу тантанада беш мингдан зиёд киши, йигирмата миллат вакиллари иштирок этдилар.

СУРАТДА: Қувасой қизлари азиз меҳмонларни нон-туз, ўзбек диёрининг нози-неъмати билан кутиб олмоқдалар.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ФУТБОЛ

ИЛК ТЎСИҚДАН ЎТИШДИ

Европа чемпионлари совини учун мусобақаларда қатнашаётган Москва спартакчилари такрорий учрашувни Чехословакиянинг «Спарта» клуби билан ўтказдилар. Прагада бўлган биринчи матчда чемпионларимиз 2:0 ҳисобида ғалаба қилгандилар. Москвадаги учрашув ҳам спартакчиларнинг устунлигида ўтди. Ватандошларимиз яна 2:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. Перепаденко 33-дақиқада дарвозани ишғол этди. Иккинчи бўлимда эса ёш ҳужумчи О. Иванов ҳисобни 2:0 га етказиб, клубдошлари мавқеини мустаҳкамлади.

Спартакчилар шундан кейин ҳам ҳужумни сусайтирмадилар. Улар икки учрашув натижасига кўра келгуси босқичга йўлланма олдилар.

Кубок эгалари совини учун ўтказилаётган мусобақаларда мамлакатимиз спорти шарафини ҳимоя қилаётган Киев динамочилари Финляндиянинг «Паллосеура» клуби билан сафарда 2:2 ҳисобида дуранг ўйнаган эдилар. Бу сафар улар рақибларини ўз майдонларида қабул қилишди.

Учрашув динамочилар устунлигида ўтди. Майдон эгалари меҳмонлар дарвозасига жавобсиз тўртта тўп йўлладилар. Улардан иккитаси Литовченко ҳисобига ёзилди. Саленко билан Юран биттадан тўп киритишди. Киев динамочилари ҳам спартакчилар каби курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

УЕФА мусобақаларида ўз мамлакати биринчилигида совринли ўринларни эгаллаган командалар қатнашадилар. Булар Днепропетровскнинг «Днепр», Москванинг «Торпедо», Одессанинг «Черноморец» командаларидир. Уларнинг ҳаммаси такрорий учрашувларни сафарда ўтказишди. Фақат Москва торпедочилари яхши ўйнадилар. Улар Швециянинг «Гаис» клуби билан учрашувни 1:1 ҳисобида дуранг қилишди. Натижада пойтахт футболчилари ҳам келгуси мусобақаларга чиқдилар.

Шундай қилиб, Европа совринлари учун мусобақаларда беш вакилимиздан тўрттаси курашни муваффақиятли давом эттирмоқда. Булар «Спартак», «Торпедо» (Москва), «Динамо» (Киев), «Черноморец» (Одесса) командаларидир.

Тилимиз-дилимиз

НОҲИЯМИ—ТУМАНМИ?

Бир неча ўн йиллар давомида зўравонлик билан юргизиб келинган ғайриилмий миллий сиёсат ошкоралик ва демократиялашнинг майдонга келиши билан оқ қисқа муддат ичида чок-чокидан сўкилиб кета бошлади. Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилиши билан у ўзини эмин-эркин ҳис қила бошлади шекилли, қисқа муддатда янги-янги сўзлар, терминлар (атамалар) пайдо бўла бошлади.

Бу ҳаракат дастлабки пайтларда қандайдир тушунарсиз, ноўриндай туюлар эди. Ҳаммамиз рус тили орқали кирган атамаларга шу қадар ўрганиб қолган эканмизки, бу соҳадаги ҳар қандай ижодий фикрлашни исёнкорлик деб баҳолар эдик.

Орадан атиги бир йил вақт ўтиши билан бу сайъи-ҳаракатнинг ижобий жиҳатлари кўзга ташлана бошлади. Кўплаб янги сўз-атамалар пайдо бўлди. Ўзича бошланган ҳар қандай ишда бўлгани каби сўз-атама яратувчилик ҳаракатида ҳам ўринли фикрлар билан бир қаторда бошбошдоқлик, эскиларини асоссиз равишда инкор қилиш ҳоллари кўзга ташланди.

Вазирлар Кенгаши ҳузурида тузилган Атамашунослик комитети матбуотда баён этилган мулоҳазаларни ўрганиб, умумлаштириш борасида ишлаётир.

Комитет ҳайъатининг мажлисларида янги сўз-атамалар мутахассислар орасида муҳокамадан ўтказилиб, ҳамма учун тавсия этилмоқда. Бир қанча янги сўзлар қонуний тус олди, масалан, **альтернатив** ўрнига **муқобил**, **вивеска** ўрнига **пешлавҳа** дейилишини маъқуллаш керак. Лекин баъзи янги атамаларга қўшилиб бўлмайди. Масалан, **институтни**, олий ўқув юртини **олийгоҳ** дейиш тўғри эмас — ҳукумат ёки давлатнинг **бош идораси** ёки **арши аъло олийгоҳ** бўлиш мумкин, **«олий таълимгоҳ»** бўлса бошқа гап эди. Ёки **водопроводни сувқувур** дейиш ҳам ноўрин. Чунки водопровод фақат қувургина эмас, балки бутун бир техникавий иншоотдир — унда сувни тиндирадиган, совутадиган, озонлайдиган, хлорлайдиган, ҳайдайдиган ва бошқа қурилмалар бор; водопровод суви ўлик сув ҳисобланади, унда на фойдали, на зарарли микроблар ва эритмалар бор; агар тоғ булоқларининг суви қувурларга солинса, бундай сув водопровод суви ҳисобланмайди.

Бу каби чалкашликларга ҳаётнинг ўзи барҳам берар. Энг қувонарлиси шундаки, омма ҳур тафаккур қила бошлади, барчанинг бир хилда фикрлаши, бошқалар учун ҳам доҳийларнинг ўйлаш даври барҳам топди: ҳамма бир хилда фикр юритса, ҳеч ким мушоҳада қилмаган бўлар экан-да!

Ҳур фикрлаш имкониятидан фойдаланиб **район** сўзи ўрнига **ноҳия** атамасининг ишлатилиши ҳақида гапирмоқчимиз. Ноҳия узил-кесил «эл» бўлиб кетгани йўқ. Бу узоқ муддатли жараён. Бу сўзнинг келиб чиқиши тўғрисида бир мақоламизда гапирган эдик. Яна такрорлашга тўғри келади. Арабча бу сўз «теварак-атроф», «ўлка» маъносини англатади. Классик тожик адабиёти намояндалари ҳам ноҳия (ноҳият) сўзини худди ўша маънода ишлатганлар. Навоий ва Бобур асарларида бу сўз (кўплик)да навоҳий шаклида «ўлка», «замин» тушунчасини билдиради. Туркияда ноҳия «волост», (кичикроқ маъмурий бирлик) ва «тегра», Эронда ноҳия «теварак-атроф» ,«округ»ни англатади. Кўринадики, Туркияни истисно қилганда, ноҳия маъмурий бирлик маъносини ифодаламайди. (Туркияда ҳам бу сўз ҳозир ишлатилмайди). **Район** сўзи пуф сассиққа чиқариладиган бўлса, бизнинг фикримизча, худди шу маънони билдирадиган бир термин бор. Бу **туман** сўзидир.

Туман (айнан ўн минг) асли мўғулча сўз бўлиб, дастлаб минг кишилик ҳарбий қисмни, шунингдек, қабилалар гуруҳи — улусни ифодалаган. XIV асрнинг биринчи ярмидан бошлаб Мовароуннаҳрда кичик территориал бирлашмалар (ўн минг кишилик аскар берадиган ҳудуд маъносида) туман дейила бошлаган. Амир Темур Самарқанд вилоятини еттита туманга бўлган. Бундай маъмурий-территориал бирлик то XVIII асргача сақланиб қолган эди. Академик В. В. Бартольднинг гувоҳлик беришича, туман атамаси Ўрта Осиёни руслар босиб олгандан кейин ҳам, ўтган асрнинг 80-йилларигача истеъмолда бўлган. Демак, туман атамаси тарихимизда ва тилимизда бўлган, бунинг устига ҳозирги район тушунчасини беради. Бундан ташқари мазкур сўзнинг талаффузи осон ҳамда чиройли; бу эса атамашуносликда муҳим аҳамиятга эга. Демак, бир ўйлаб кўрса арзийди.

Радио, телевидение ва матбуотда **район** термини ўрнида **депара**, **даҳа** каби сўзлар ҳам ишлатилмоқда. Бундай бошбошдоқликка чек қўйиш керак. Шундай қилиш керакки, бирон атамага яна қайтиб ўтирилмасин. Бу ўринда газета редакциялари, журналистлар уюшмаси ҳам ўз сўзини дариғ тутмаслиги керак.

С. ҚОРАЕВ,
филология фанлари номзоди.

Назм дафтаридан

ФАХР

Мен бир дарахтманки,
Теран илдизим—
Шу юрт, шу тупроқнинг
қати-қатида.

У омон—мен омон,
Кўрмаймиз тўзим,
Шу бирлик тақдирнинг
илк дасхатида.

Мен бор —диёрим бор,
Шу юрт бор—мен бор,
Унинг саодати —
Порлоқ саодатим.
Бу хислат қалбимда мудом
барқарор,
Юртга мангу содиқ ўзбек—
миллатим!

ОРТДАГИ ЙЎЛ

Олис ортда қолган йўлдан
Юргим келар,
Юргим келар.

Яшнаб турган чечаклардан
Тергим келар,
Тергим келар.

Ўтлар босган сўқмоқдан
кўз
Узолмайман,
Узолмайман.

Ҳаяжоннинг тошқинида
Сузолмайман,
Сузолмайман.

Нечун файзин сезмаганман
Ўтган чоғда,
Ўтган чоғда.
Алдадими ёлғиз чечак
Униб боғда,
Униб боғда.

Борай дейман қучоғига
Оёқ етмас,
Оёқ етмас.
Юракдаги ҳасратининг
Доғи кетмас,
Доғи кетмас.

Олисларда қолган йўлдан
Юргим келар,
Юргим келар.
Кўз ўйнатган чечагидан
Қучоқ-қучоқ тергим келар.

Ортиқжон ЖЎРАЕВ,
Ғузор районн.

ҚАЕРДА ҚАНДАЙ?

Юртимизга олтин кузнинг иккинчи ойи ташриф буюрди. Саховатли далаларда пахта йиғим-терими кундан-кунга авж олмоқда. Боғларда пишмаган бирорта ҳам мева қолмади. Куррамизнинг бошқа минтақаларида ҳам шундайми!

Ер шарининг шимолий ярмида куз. Қалин ёққан қор тундрага ажойиб манзара бағишлайди. Тайга қарағайзорларини ҳам қор қоплайди. Октябрь охирига бориб СССРнинг Европа қисмида, Сибирда, Канадада қор кўп ёғади.

Мамлакатимизнинг Европа қисмидаги мўътадил минтақаларда, Олтой жанубида, Шимолий Американинг Улуғ кўллар районида ҳам куз бўлсада, қор тез-тез ёғиб туради. Натижада дарахтларнинг меваси пишиб барглари тўкилади. Айниқса зиркнинг ҳосили мўл. Қўзиқоринлар тугайди. Ҳашаротлар кўринмай қолади. Қушлар жануб томон йўл олишади.

Кенг баргли ўрмонларда тулки, олмахон ва қуён туллайди, яъни юнги тўкилади. Ёзги мўйналарини аста-секин қишки бароқ пўстинга алмаштиришади. Дарё бўйида яшовчи сув қундузлари асосий овқатлари — терак новдаларини инларига йиғишга тушишади.

Шимолий Америкадаги Апалачи тоғлари манзараси ўзгача. Кўктоғ, Қоратоғ, Яшилтоғ устидаги хилма-хил дарахтлар афсоналардагидек гўзал, ранг-баранг тусга киради. Заранг барги тўққизил, эман япроғи тилла-жигарранг, қизғиш рангларда товланиб, теварак-атрофга кўрк беради.

Ўрта денгиз бўйларидаги ўлкаларда, Кичик Осиёда, Дажла ва Фрот дарёлари ҳавзасида, Эрон, Афғонистон, Ўрта Осиёда ёғингарчилик даври бошланади. Куррамизнинг жанубий ярим шарига, бунинг аксича, фасллар келинчаги — баҳор ташриф буюради. Оловли Ер оролида ҳаво салқин ва қуруқ. Чили жанубида эса салқин ва нам, дарахтлар яшил либосга бурканади. Африка жанубида, Ангола ва Шимолий Родезияда тез-тез ёмғир ёғиб туради, ер бетини ўтлар қоплайди.

Африка жанубида ҳам кўклам. Австралиянинг шимолий қисмида баҳорги муссон ёмғирлари ёғади.

Олтинчи қитъа — Арктикада ҳақиқий қиш. Кутб туни бошланиб, осмонда қуёш кўринмайди. Шиддат билан эсувчи қор-бўронлар йўлда дуч келган жами нарсаларни учириб ташлайдиган даражадаги тезликда эсади.

Т. МАҲМУДОВ,
табиатшунос.

ДАРДИНГ ОЛАЙ ДЕЙМАН...

Яқинда вилоят «Ленин байроғи» рўзномаси масъул котиби хонасига ноёб қобилиятли бир аёл келди. Унинг билакларига ликопча, темир қошиқ, ручка елимлаб қўйилгандек ёпишиб турганлигининг гувоҳи бўлдик. Сўнгра хонадагилардан бири бошни қаттиқ оғриётганини айтгач, у қўллари билан ҳар хил ҳаракатлар қилиб, бошини силагандек бўлди. Бемор аёл мудраб, гоҳ олдинга, гоҳ орқага ўзини ташлади. Уни оҳиста ўриндиққа ўтқазиб қўйди. Бироз ором олгач, аёл кўзларини очди-ю қўллари билан бошини ушлади.

— Оғриқ йўқолгандек, — дея табассум қилди у.

— Сафархол Раҳматова, — таништирди редакцияга меҳмон бўлиб келган аёл.— Жарқўрғон ноҳиясидаги «Сурхон» давлат хўжалиги ҳудудидаги марказий касалхонада ҳамшира бўлиб ишлайман. Жуна Давидашвили таълим бераётган илмий-методик марказда таҳсил кўриб қайтдим.

— Ўзингизда биоток борлигини қачондан сеза бошладингиз? — сўрадик Сафарходан.

— Бундан ўн олти йил аввал Термиз шаҳридаги медицина билим юртига ўқишга кирдим, — ҳикоя қилди у.— Шифокор бўлиш орзуим эди. Эҳтимол ўша пайтларда юрагимнинг тез-тез безовта қилиши шу касбни танлашимга даъват этдимикин, яна қайдам. Дарсларга ҳам тўлиқ қатнаша олмасдим. Баъзан устозлардан «қизим, олдин даволаниб, соғлигингизни мустаҳкамланг, ўқиш бўлса, қочиб кетмас», деган сўзларни эшитиш мен учун осон эмасди. Амалий машғулотларга борганимда қўлимга шприц ва игналар ёпишиб қолишини дастлаб кўрганимда, ўзимни ҳам қўрқув босганди. Кейин бунга кўника бошладим. Бирга ўқиган талаба дугоналарим «сеҳргар Сафархол» дея ҳазиллашишарди.

Ўқишни тамомлаб, «Сурхон» давлат хўжалиги касалхонасига ҳамшира бўлиб ишга келгач, Сафарохолнинг қўлларига ҳар хил буюмларнинг ёпишиб қолавериши касбдошларининг эътиборини тортди. Кунлардан бирида стоматолог врач Мусагид Фаттохов уни ҳузурига чақирди-ю, албатта, мутахассисларга учрашиб, маслаҳат олиши кераклигини айтди. Дастлаб Термиз шаҳрида мутахассислар назоратида бўлди. Тажрибали шифокорлар унинг қўлларидан иссиқлик таралаётганини аниқлашди. Сўнгра Тошкентда, соғлиқни сақлаш нозирлигида мутахассислар қабулида бўлди. Профессор Абдулла Шоносиров ҳузурида қўлларига қоғоз, қалам, ручка, қошиқ, ликопчалар қўйиб кўришди. Ниҳоят, амалдаги йилнинг июнь ойида Сафарохолни Москвага, Жуна Давидашвили таълим бераётган илмий-методик марказга ўқишга жўнатишди. Мана, устоз таҳсили ҳам ортда қолди, ҳозир Сафарохолга ўзи ҳамшира бўлиб ишлаган шифохонада беморларни қабул қилиб, илиқлик ҳарорати билан даволаши учун алоҳида хона ва зарур шароитни яратиб беришаяпти. У ҳар куни беморлардан 20—25 нафарини қабул қилиб, уларга шифо — ҳарорат улашмоқда.

Сафарохолнинг қўлидаги дафтарда эса ҳозирнинг ўзида ўнлаб беморларнинг миннатдорчилик сўзлари қайд этилган. Улардан бири қон босими, иккинчиси юрак ёки бош оғриғи хасталиги, яна бири қулоқ ёки кўз оғриғи дардига шифо топганликлари учун Сафарохол Раҳматовадан миннатдор эканликларини ёзишган.

— Мен вужудимдан булоқдек қайнаб чиқаётган ҳароратга ишонаман, — дейди Сафарохол. — Инсон ҳамма нарсага қодир. Бу ҳеч қандай сирли олам эмаслигини энди тан олаяпмиз. Илгари ана шундай қобилиятимиз бўлса-да, унга ишонсак-да, ошкор айтишга журъат этолмасдик. Сабаби: бунинг қадрига етишмасди, аксинча, сизни ошкора ҳақорат қилишиб, иззат нафсингизга тегишарди. Шукронаким, ҳозир ана шундай қобилиятли кишиларнинг ҳам жамияти тузилган. Улар мунтазам назоратда бўлишдан ташқари, бизни ҳам қўллаб-қувватлашмоқда, амалий ёрдам кўрсатишмоқда. Мақсадимиз одамлар соғлом бўлишиб, узоқ умр кўришсин. Ҳузуримга катта умид ва ишонч билан келаётган ҳар бир беморнинг дардини олиб қолсам-у, тан жонини саломат қилиб, кузатиб қолсам, дейман.

Олижаноб ният! Эзгу ниятингиз ҳамиша ҳамроҳингиз бўлсин, Сафарохол!

Б. КЕНЖАБОЕВ.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

6 ОКТЯБРЬ, ШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

9.00 «Сирли ворис». Бадиий фильм. 1-серия («Мосфильм»).
10.05 «Келажагимиз мактабда» (такрор.).
11.05 Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги олдидан. «Ҳужжатли экран».
12.05 «Қалбларга йўл топиб...».
12.40 «Афғон рубоби оҳанглари». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»).
13.10 «Бу сирли олам...».
13.50 «Замон ва маросимлар».

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Дайди тўтининг қайтиши». Мультфильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Ёзувчилар — пахтакорларга».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ҳафтанома». Ахборот-мусиқий кўрсатув.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ҳорманг, пахтакорлар!». Бадиий-мусиқий кўрсатув.
23.00 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. «Дунё». Бадиий фильм. 1-серия (Ҳиндистон).
00.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Савту калом». Адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 Бизнинг хазинамиздан. С. Улуғзода. «Жасорат». Телевизион спектакль.
11.30 «Бу ерда бегоналар юрмайди». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Рикэ-хохолок». Мультфильм.
18.20 «Светофор». Йўл ҳаракати ёш инспекторлари учун телевикторина.
19.00 «Новости».
19.20 «Наёми дўсти». Қўрғонтепа шаҳрида халқ ижодиёти Бутуниттифоқ фестивали.
20.30 «Ахбор».
20.50 «Рухафзо». Концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Фарҳанг ва ҳунар». Адабий-публицистик кўрсатув.
23.20 «Қизил китоб»ни варақлаганда». Телефильм.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Сиз яратган боғ».
9.35 «Инсон. Ер. Коинот».
10.35 «Партнёр». Тижорат хабарномаси.
11.05 Режиссёр Б. Кимёгаров фильмлари. «Шоир тақдири»
13.00 «Ҳайвонот оламида».
14.00 «Оби ҳаво».
14.30 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
15.00 Останкино концерт студиясида ёзувчи В. Д. Захарченко билан учрашув.
16.35 «Москва—Сиэтл». Мусиқий лавҳа.
17.00 Оила экрани. «Ёз охирлаб қолганда» (Свердловск киностудияси).
18.35 «Бартек ва ўлим». Мультфильм.
18.55 «Халқаро панорама».
19.40 Смоленск шаҳри «Золотое кольцо» ансамблининг концерти.
19.55 СССР ҳукуматида.
20.05 «Москвалик таъмирловчилар ҳузурида». И. Грабарь устахонасида.
20.20 «Мускал». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия («Туркманфильм»).
21.30 «Время».
22.10 «Мускал». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
23.20 «ТСН».
23.35 Оммабоп куйлар янгиликлари. Мадонна концерти (АҚШ).

● МТ II

8.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари.
8.45 «Пекка». Мультфильм.
8.55 «Оила» телекўрсатуви.
9.55 «Йўқолганни излаб». «Березиль-90». Украина ва Молдавия театрлари жумҳуриятлараро фестивали ҳақида.
11.25 СССР Ўқитувчилар уюшмасини таништирамиз.
11.55 Д. Питерс (скрипка) хайрия концерти (Австралия).
12.30 МТ хазинасидан. «Девордаги сурат». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (Одесса киностудияси).
13.55 Тараққиёт. Ахборот. Реклама.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1271. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12